

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΜΕ'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ - ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1996

ΑΡΙΘ. 3

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευαγγέλιου Δ. Θεοδώρου, Μνήμη του αγίου 'Αγάθωνος πάπα Ρώμης. — Μητροπ. Πατρών Νικοδήμου, Μηνύματα Μεγάλης 'Εβδομάδος. — Μητροπ. Σισανίου και Σατισίτης 'Αντωνίου, 'Ο Κύριος, οί Ζηλωταί και ή ρωμαϊκή έξουσία. — 'Ιω. Φουντούλη, 'Απαντήσεις σέ λειτουργικές, κανονικές και άλλες άπορίες. — 'Αλεξ. Μ. Σταυρόπουλου, 'Η Χώρα τής 'Αλυπίας. — 'Επισκ. 'Αχελώου Εύθυμίου, Τò ήθος και τò ύφος. — 'Αρχιμ. Χρυσ. Θ. Χρυσόπουλου, 'Ο τής οικογενείας «καρπός του Πνεύματος». — Πρωτοπρ. 'Αντ. 'Αλεβιζόπουλου, Οί κυβερνήσεις τής Εύρωπ. 'Ενώσεως μπροστά στό πρόβλημα τών αίρέσεων και τής παραθρησκείας. — Νικ. Κ. Δρατοέλλα, 'Η ΙΔ' Κατήχησις πρòς φωτιζόμενους. — Μ. Μελ., 'Επίκαιρα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

'Αθήναι, 'Ιασιού 1 - Τηλέφωνο
72.10.734 • Προϊστάμενος Τυπο-
γραφείου: Σωκράτης Μαυρογόνα-
τος, 'Ηπείρου 132 - Πέραμα.

Μνήμη τού αγίου 'Αγάθωνος πάπα Ρώμης

Η μνήμη τού 'Αγίου 'Αγάθωνος πάπα Ρώμης έορτάζεται στην μὲν 'Ορθόδοξη 'Εκκλησία τήν 20ή Φεβρουαρίου, στην δὲ Ρωμαιοκαθολική τήν 10ή 'Ιανουαρίου. 'Ο πάπας 'Αγάθων καταγόταν από την περιοχή τού Παλέριου τής Σικελίας και είχεν ύποστη τήν επίδρασι τής περιορρούσης έλληνοβυζαντινής ατμοσφάρας, πού ζωοποιούσε πνευματικῶς όλη τήν - γεμάτη από 'Ελληνες - περιοχή αυτή τής άλλοτε Μεγάλης 'Ελλάδος.

Μετά τόν θάνατο τών εύσεβεστάτων γονέων του, ό 'Αγάθων μοίρασε τήν πατρική περιουσία στους πτωχούς και έγινε μοναχός. 'Αφιέρωσε έξ ολοκλήρου τήν ζωή του στόν Θεό και έλαβε «χάριν τών ιαμάτων». Τα πνευματικά του χαρίσματα τόν έκαμαν γνωστό και συνετέλεσαν στό να εκλεγή πάπας Ρώμης (27.6.678 έως 10.1.681).

'Ως πάπας ό 'Αγάθων διακρίθηκε για τò εξάίρετο ποιμαντικό έργο του και για τόν αγώνα του εναντίον τής αίρέσεως τών Μονοθελητών, πού ήρνούντο τήν όρθόδοξη διδασκαλία, συμφώνως πρòς τήν όποία στόν Χριστό υπήρχαν δύο φυσικές ένεργειες και δύο φυσικά θελήματα «οὐχ ύπεναντία», δοθέντος ότι τò ανθρώπινο Αὐτοῦ θέλημα είναι «έπόμενον και ύποτασσόμενον τῷ Θείῳ Αὐτοῦ και πανσθενεί θελήματι». 'Η διδασκαλία αυτή διατυπώθηκε στόν σχετικό «όρο» τής ΣΤ' Οικουμενικής Συνόδου (681), πού συγκλήθηκε επί αυτοκράτορος Κωνσταντίνου τού Πωγωνάτου. Στην Σύνοδο αυτή ό πάπας 'Αγάθων έστειλεν όχι μόνον τρεις εκπροσώπους (λεγάτους, τοποτηρητές) του, οί όποιοι μάλιστα - συμφώνως πρòς τήν περι πρωτείου παλαιοχριστιανική παράδοσι, πού ώδήγησε στό μεταγενεστέρως άναπτυχθέν σύστημα τής Πενταρχίας - είχαν στις έργασίες τής Συνόδου τήν πρωτοκαθεδρία, αλλά και άξιόλογο γράμμα, με τò όποίο καταδικαζόταν ή αίρεσις τού Μονοθελητισμοῦ. Τò γράμμα αυτό έγινε με χαρά δεκτό από τούς συμμετέχοντες στην ΣΤ' Οικουμενική Σύνοδο και συνετέλεσε τα μέγιστα στό να καταδικασθοῦν οί Μονοθελητες. 'Ανάμεσα στους άναθεματισθέντες από τήν Σύνοδο ήταν και ό πρò 40 ετών άποθανών πάπας 'Ονώριος Α', πού είχε παρασυρθή από τήν αίρεσι αυτή και ήταν γνωστός για τήν πολύπτυχη έκκλησιαστική του δράσι, όπως και για τόν ζήλο του πρòς άνάπτυξι τού ίμπεριαλιστικού παπικού πρωτείου έξουσίας πάνω στις άλλες 'Εκκλησίες.

'Επειδή ή στάσις τού πάπα 'Αγάθωνος, πού ώδήγησε στην καταδίκη τού πάπα 'Ονωρίου Α', ήταν καιριο πλήγμα εναντίον τού βραδύτερον προβληθέντος δόγματος περι τού άλαθή-

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΜΕΡΟΣ Β'

ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Τού Σεβ. Μητροπολίτου Πατρών κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

1. ΠΡΟΡΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΑΘΟΥΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΝΙΚΗΣ

*«Κἀγώ, ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντα
ἐλκύσω πρὸς ἑμαυτὸν» (Ίω. ιβ' 32)*

Ἐνόμισαν οἱ ἐχθροὶ τοῦ Κυρίου ὅτι μὲ τὴν σταυρώσιν Του θὰ ἐξέλειπε τελείως ἡ παρουσία Του καὶ ἡ δημοφιλῆς ἀποδοχὴ καὶ ἐπιρροή Του εἰς τὸν λαόν, πού δὲν τοὺς ἦτο καθόλου εὐχάριστος. Ἐκείνος ὅμως εἶχε προεῖπει ὅτι «ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντα ἐλκύσω πρὸς ἑμαυτὸν».

Καὶ πράγματι. Ἡ ὑψωσίς Του ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἔγινε αἰτία νὰ διαλάμψη ἡ δόξα Του. Καὶ ὁ σταυρὸς μετὰ τοῦ ἑσταυρωμένου Χριστοῦ εἴλκυσε καὶ ἐλκύει ἀναρίθμητα πλήθη πιστῶν πρὸς Αὐτόν. Διότι διὰ τοῦ σταυρικοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ ἀπεκαλύφθησαν τὰ θαυμαστά ἔργα τῆς εὐδοκίας τοῦ Θεοῦ πού ἀπέβλεπον εἰς τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου. Ποῖα εἶναι αὐτά;

1. Διὰ μέσου τῶν αἰῶνων ὁ Θεός, ὡς γνωστόν, ἐξαπέστειλε προφήτας διὰ νὰ ἀναγγείλουν εἰς τὰς γενεὰς τῶν ἀνθρώπων ὅτι θὰ ἔλθῃ ἐν καιρῷ ὁ λυτρωτὴς τοῦ κόσμου, ὁ Χριστός, διὰ νὰ «σώσῃ τὸν

λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν» (Μαθ. α' 21). Καὶ ἦσαν λεπτομερεῖς αἱ προφητεῖαι. Προσδιώριζον ὅτι ὁ «Μεσσίας» θὰ ἦρχετο εἰς ὄρισμένον χρόνον, ὅπως καὶ ἦλθεν ὅτι ὁ «περιούσιος» Ἰσραηλιτικὸς λαὸς Του ὄχι μόνον δὲν θὰ Τὸν ἀπεδέχετο, ἀλλὰ καὶ θὰ Τὸν παρεδίδεν εἰς τὸν φρικτὸν, διὰ σταυρώσεως, θάνατον. Ὁ προφήτης Ἡσαΐας μάλιστα (800 χρόνια π.Χ.) περιέγραψε τὰ Πάθη Του ὡς ἄλλος εὐαγγελιστὴς καὶ οὕτως εἶπεν πρωθύστερος ἱστοριογράφος, ἐξιστορῶν τὰ γεγονότα, ὅπως θὰ συνέβαιναν — καὶ συνέβησαν — μετὰ ὀκτῶ αἰῶνας! Ἴδου ἡ προφητικὴ περιγραφή του:

«Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἄμνος ἄμωμος ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ» (Ἡσ. νγ' 7). (Ὡδηγήθηκε δηλ. ὁ Μεσσίας ὅπως τὸ πρόβατον εἰς τὴν σφαγὴν καὶ δὲν ἀνοίγει τὸ στόμα του, ὁ ἀναμάρτητος, νὰ διαμαρτυρηθῇ ἀλλὰ μένει ἄφωνος, ὅπως τὸ πρόβατον ὅταν τὸ κουρεύουν). Εἰς τὴν συνέχειαν ἡ προφητεία τοῦ Ἡσαΐου, θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι φωτογραφίζει τὸν Χριστὸν πάσχοντα ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. Διότι λέγει: «Καὶ εἶδομεν αὐτὸν

του τοῦ πάπα, ἀρκετοὶ Ρωμαιοκαθολικοὶ ἀποπειράθησαν νὰ ἀποδυναμώσουν τὸ τόσο εὐγλωττο γεγονός. Πολλοὶ ἐπὶ αἰῶνες ἀπέφευγαν νὰ ποῦν ὅτι ὁ καταδικασθεὶς Ὀνωρίος ἦταν πάπας. Μερικοὶ ἄλλοι, ἐπειδὴ διαπίστωναν ὅτι δὲν ἦταν δυνατόν νὰ γίνῃ τέτοια παρασιώπησις, τόλμησαν νὰ προβάλουν τὸν ἰσχυρισμό, ὅτι τὰ Πρακτικά τῆς Συνόδου, πού ἀναφέρουν τὴν καταδίκη τοῦ Ὀνωρίου, νοθεύθησαν διήθεν ἀργότερα ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας!

Οἱ νηφάλιοι Ρωμαιοκαθολικοὶ, θεωροῦντες ἀναμφισβήτητες τὶς μονοθελητικὰς παρεκτροπὰς τοῦ Ὀνωρίου, ἀναγνωρίζουν ὅτι ὁ ἅγιος πάπας Ἀγάθων προέβαλε ὄχι μόνον τὴν ὀρθόδοξον διδασκαλίαν ἐναντίον τῶν Μονοθελητῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ παλαιохριστιανικὰ ὅρια τοῦ παπικοῦ πρωτείου τιμῆς. Ἔτσι ὁ ἅγιος Ἀγάθων τιμᾶται ὡς ἕνας ἀπὸ τοὺς πρωτεργάτας τῶν ὀρθῶν καὶ ὑγιῶν σχέσεων μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως. Τὸ πα-

ράδειγμά του θὰ ἠμποροῦσε νὰ παίξῃ ρόλον καθοδηγητικὸν στὸν διάλογο μετὰ τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ.

Ὁ ἅγιος Ἀγάθων διακρίθηκε καὶ γιὰ τὴν ὑποστήριξίν του πρὸς τὸν ἄγγλο ἐπίσκοπον τῆς Ὑόρκης Wilfrith καὶ γιὰ τὴ συμβολὴν του στὴ διάδοσιν τῆς Ἀγγλίας τοῦ ἡγίου μοναστικοῦ πνεύματος, τὸ ὁποῖο εἶχε γνωρίσει στὴν Σικελίαν. Ἐκεῖ δέσποζε ἡ ἑλληνικὴ ἀνατολικὴ ἐκκλησιαστικὴ παράδοσις, ἡ ὁποία, ὅπως πολλὰ φορὰς ἔχομε ἐπισημάνει, ἐπέθεσεν ἀνεξίτηλη τὴ σφραγίδα τῆς πάνω στὸν Δυτικὸν Μοναχισμό.

Ὅλα τὰ ἀνωτέρω δείχνουν, ὅτι εἶναι εὐστοχὸν τὸ διασωθῆν στα ὀρθόδοξα ἀγιολογικὰ καὶ λειτουργικὰ κείμενα δίστιχο:

*«Ρώμης Ἀγάθων οἶακας διευθύνας,
Πρύμνας ἔκρουσε πρὸς νοητοὺς λιμένας».*

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

καὶ οὐκ εἶχεν εἶδος οὐδὲ κάλλος. Ἀλλὰ τὸ εἶδος αὐτοῦ ἄτιμον καὶ ἐκλείπον παρὰ πάντας τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων» (Ἦσ. γγ' 2-3). (Τὸν βλέπω, λέγει· καὶ ἔχει παραμορφωθῆ. Ἐχάθηκε ἡ ὠραιότης Του καὶ τὸ κάλλος Του. Ἀσχήμισαν τὴν μορφήν Του τὰ ἀνελέητα κυπήματα· καὶ Τοῦ ἐξουθένωσαν τὴν ἐξωτερικὴν λαμπρότητα τοῦ προσώπου Του, χειρότερα ἀπὸ κάθε ἄλλον ἄνθρωπον)!

Νὰ προσθέσωμεν καὶ τοῦ προφητάνακτος Δαυὶδ τὰς ψαλμικὰς περιγραφάς; Εἶναι ἐκκλητικαί. Ὅμιλεῖ διὰ τὴν ἀσπλαγχίαν τῶν δημίων Του· διὰ τὸ ὄξος καὶ τὴν χολὴν ποὺ Τὸν ἐπότισαν ἀκόμη καὶ διὰ τὸν διαμερισμὸν τῶν ἱματίων Του. «Ἐδωκαν εἰς τὸ βρῶμά μου χολὴν καὶ εἰς τὴν δίψαν μου ἐπότισάν με ὄξος». Καὶ «διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἐαυτοῖς καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμὸν μου ἔβαλον κλῆρον», λέγει ὁ Ψαλμωδὸς 1000 χρόνια π.Χ.!

Εἶναι εὐλόγον λοιπὸν νὰ διερωτηθῆ κάθε ἄνθρωπος· πῶς συνέβη νὰ ἐκκληρωθοῦν κατὰ γράμμα, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἐσταυρωμένου Χριστοῦ, λεπτομερέσταται προφητεῖαι χρονολογούμεναι πρὸ τῶσων αἰῶνων; Μία καὶ μόνη εἶναι ἡ ἐξήγησις· ὅτι ὁ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ κρεμάμενος εἶναι ἀληθῶς ὁ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ «ἐπηγγελμένος», ὁ ὑπὸ τῶν προφητῶν προαναγγελλόμενος καὶ ὑπὸ τῶν λαῶν καὶ ἐθνῶν προσδοκώμενος Μεσσίας. Εἶναι «Αὐτὸς (ἡ) προσδοκία (τῶν) ἐθνῶν». Καὶ ἡ ἐκπλήρωσις τῶν προφητειῶν ἐν τῷ προσώπῳ Του εἶναι περιφανῆς ἀπόδειξις τῆς θεότητός Του. Ὁ σταυρὸς Του μαρτυρεῖ καὶ ἐξαγγέλλει ὅτι εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Καὶ ἐπικυρῶνει τὴν ἰδίαν αὐτοῦ διακήρυξιν ὅτι· «οὕτως ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπολήται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον» (Ἰω. γ' 16).

2. Ἐξ ἄλλου, ἐπὶ τοῦ σταυροῦ διέλαμψεν ἡ ὑπερτελεῖα ἀγιότητος τοῦ Χριστοῦ. Ὁλος ὁ βίος Του ἐπὶ τῆς γῆς ὑπῆρξεν ὑπέροχον πρότυπον ἀγιότητος. Μόνος αὐτὸς «ἀμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ» (Α' Πέτρο. β' 22). Καὶ μόνος αὐτὸς εἶχε τὴν παρησίαν καὶ τὸ σθένος νὰ προκαλέσῃ τοὺς πάντας — καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς Του — μὲ τὸ ἐρώτημα, «τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἀμαρτίας;» (Ἰω. η' 46). Ποῖος μπορεῖ νὰ μὲ κατηγορήσῃ ὅτι διέπραξα καὶ τὴν παραμικρὰν ἀμαρτίαν; Ἐρώτημα ποὺ παρέμεινεν ἀναπάντητον καὶ ἀποστομωτικόν. Αὐτοὶ ἄλλως τε οἱ ἐχθροὶ Του, ὅταν τὸν εἰσήγαγον εἰς δίκην, δὲν κατόρθωσαν νὰ εὔρουν, ὅσον καὶ ἂν «ἐζήτουν

μαρτυρίαν», διὰ νὰ Τὸν κατηγορήσουν «εἰς τὸ θανατώσαι αὐτὸν» (Μάρκ. ιδ' 55). Δὲν εὔρισκον οὔτε ψευδομάρτυρας! «Καὶ πολλῶν ψευδομαρτύρων προσελθόντων οὐχ εὔρον», λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς (Ματθ. κα' 60), μέχρις ὅτου «ὑστερον προσελθόντες δύο ψευδομάρτυρες εἶπον· οὗτος ἔφη· δύναμαι καταλύσαι τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκοδομησαι αὐτὸν» (αὐτ. 61). Ἀκόμη καὶ οἱ ἔσχατοι αὐτοὶ ψευδομάρτυρες δὲν εἶχον τίποτε ἐπιλήψιμον νὰ εἶπουν· καὶ ἐπανέλαβον ἀπλῶς τὰ συμβολικὰ λόγια ποὺ «Ἐκεῖνος ἔλεγε περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ» (Ἰω. β' 21), ὅτι δηλ. καὶ ἂν Τὸν θανατώσουν, μετὰ τρεῖς ἡμέρας θὰ ἀναστηθῆ.

Τί ἄλλο λοιπὸν σημαίνει ἡ ἐπιστράτευσις ψευδομαρτύρων καὶ τὰ ἀμήχανα λόγια τους, εἰμὴ τὴν ἀπόλυτον ἀγιότητα τοῦ Χριστοῦ;

Ἀλλὰ πολὺ περισσότερον, ἐπάνω ἀπὸ τὸν Σταυρὸν ἔδειξεν ὁ Κύριος τὰ ἀσύγκριτα μέτρα τῆς ἀγιότητός Του, ὅταν συνεχώρησε τοὺς σταυρωτάς Του.

Εἶχε κηρύξει ὁ ἴδιος τό· «ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν» — διδασκαλίαν πρωτάκουστον εἰς τὸν κόσμον. Καὶ ἐπικυρῶνει ἐμπρόκτως τὸ κήρυγμά Του αὐτό, ἐνῶ τὸν θερίζουν οἱ πόνοι, ἐνῶ τὸ αἷμα ῥεεῖ ἀπὸ τὰς πληγὰς του, ἐνῶ εὐρίσκεται εἰς τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ζωῆς του καὶ αισθάνεται ἐπερχόμενον τὸν θάνατον. Ἐνῶ ἀκόμη ἀκούει τὰ ἀναθήματα τοῦ λαοῦ, τοὺς χλευασμοὺς τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν δημίων Του τὰς μανιώδεις κραυγὰς. Ἐνῶ εἰς τὴν στεγνὴν γλῶσσαν του ὑπάρχει ἡ ἀηδία τοῦ ὄξους καὶ τῆς χολῆς ποὺ τὸν ἐπότισαν, Ἐκεῖνος εἶναι ἔτοιμος νὰ κινήσῃ αὐτὴν τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ διψασμένα χεῖλη Του, διὰ νὰ προφέρῃ τὸν ὑπεροχώτερον ὕμνον τῆς ἀγάπης καὶ τῆς συγγνώμης· «Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἶδασιν τί ποιοῦσι!» Εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ τελειότερον δεῖγμα καὶ πρότυπον ἀγιότητος;... Ἴδου διατὶ ὁ σταυρικὸς θάνατος τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ ἐπισφράγισις τῆς διδασκαλίας Του· ὁ προβολεὺς τῆς ἀγιότητός Του· καὶ συγχρόνως ἀκαταμάχητος ἀπόδειξις τῆς θεότητός Του.

3. Ἀλλὰ διὰ τοῦ σταυρικοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ ἐπεκυρώθη καὶ ἡ ἀλήθεια τῶν θαυμάτων Του. Μάλιστα τὰ μεγάλα θαύματα τοῦ Χριστοῦ — καταπληκτικώτερα τῆς θεραπείας τῶν παραλυτικῶν καὶ τῶν ἐκ γενετῆς τυφλῶν καὶ ἄλλων ἀσθενῶν, καθὼς καὶ τῆς ἐξουσιαστικῆς Του δυνάμεως ἐπὶ τῶν πονηρῶν πνευμάτων καὶ τῶν στοιχείων τῆς

φύσεως και αὐτοῦ τοῦ θανάτου, εἶναι ἐκεῖνα ποῦ προηγήθησαν και αὐτὰ ποῦ ἐπηκολούθησαν ὅταν ἀπέθανεν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ. Ὅχι δὲ μόνον διότι γεγονότα συγκλονιστικά συνέβησαν, ὅταν ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος και σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν· ὅταν ἐσειόθη ἡ γῆ· ὅταν τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω· ὅταν αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν, ἢ ὅταν τὰ μνήματα ἀνοιξαν και τὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἐξῆλθον ἀπὸ τοὺς τάφους και ἐνεφανίσθησαν εἰς πολλοὺς.

Περὶσσότερον ὁμως ἐπισημαίνομεν τὰ θαύματα τῆς ἡθικῆς μεταβολῆς ἐνὸς ληστοῦ ποῦ μετενόησε και ἐζήτησε τὸ ἔλεος τοῦ Χριστοῦ μετὰ τὴν κραυγὴν «*μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου*»· και τῆς εἰλικρινοῦς και ἀξιοθαύμαστης ὁμολογίας ἐνὸς ἀπὸ τοὺς δημίους τοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἐκατοντάρχου τῆς ρωμαϊκῆς φρουρᾶς, ποῦ ἐξέσπασεν εἰς τὴν διακηρύξιν τῆς ἀθωότητος τοῦ Χριστοῦ — «*ὄντως ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος ἦν*» — και εἰς τὴν πανηγυρικὴν ἀναγνώρισιν τῆς θεότητός Του — «*ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος*».

Και τὰ θαύματα τῆς ἡθικῆς ἀναγεννήσεως τῶν ἀνθρώπων συνεχίζονται διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Μυριάδες και ἑκατομμύρια ψυχῶν ἐπίστευσαν εἰς τὸν Ἐσταυρωμένον, ἐκλυσθέντα ἀπὸ τὴν πνευματικὴν ἀκτινοβολίαν και ἐπιρροὴν τοῦ Σταυροῦ Του. Διὰ τὴν ἀποδεικνύεται ἀκατανίκητος ἡ γοητεία Του ἐπὶ τῶν καρδιῶν τῶν ἀνθρώπων, και ἰκανὴ νὰ αἰχμαλωτίξῃ και ληστὰς και ἑκατοντάρχους και ἄλλα θύματα τῆς ἁμαρτίας, διὰ τὴν τὰ ἀναγεννήσῃ ἡθικῶς. Ὁμολογουμένως «*αὕτη ἡ ἀλλοίωσις*» εἶναι ἔργον ὄχι ἀνθρώπου ἀλλὰ Θεοῦ. Τοῦ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ὑψωθέντος Χριστοῦ.

4. Ὡς ἐπιστέγασμα ὅλων αὐτῶν ποῦ προελέχθησαν ἔρχεται νὰ προστεθῇ τὸ γεγονός, ὅτι διὰ τοῦ Σταυροῦ ὁ Χριστὸς ἐγκαθιδρύθη ὡς βασιλεὺς «*ἐπὶ τὸν θρόνον Δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, και βασιλεύσει ἐπὶ τὸν [νέον] οἶκον Ἰακώβ [τὸν χριστιανικὸν κόσμον] εἰς τοὺς αἰῶνας· και τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος*» (Λουκ. α' 32).

Οἱ ἐχθροὶ Του, ὡς προείπομεν, ἐφαντάσθησαν ὅτι θὰ θάψουν ὀριστικῶς τὸ ὄνομά Του, τὸ ἔργον Του και τὴν Βασιλείαν Του. Ἀλλ' ἠπατήθησαν. Διότι συνέβη ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον. Τὸ ὄνομά Του ἔγινε λατρευτὸν μετὰ τῶν ἀνθρώπων. Και ἀνὰ τὸν κόσμον και ἀνὰ τοὺς αἰῶνας ὁ Ἐσταυρωμένος δέχεται τὸ θυμίαμα τῆς λατρείας και τὴν προσκύνησιν ἀναριθμητῶν πιστῶν «ὁμολογούντων τῷ ὀνόματι αὐτοῦ» (Ἐβρ. ιγ' 15). Ἀφ' ὅτου «γενόμενος

ἄνθρωπος ἐταπεινώσεν ἑαυτὸν μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ, (δι' αὐτὸ τοῦτο) ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερέψωσε και ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πάντων ὄνομα, ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πάντων γόνων κάμψῃ ἐπουρανίων και ἐπιγείων και καταχθονίων και πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσῃται ὅτι [αὐτὸς εἶναι ὁ Θεάνθρωπος] Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρὸς» (Φιλιπ. β' 10-11).

Διὰ τὴν ἰδικὴν Του ἀγάπην μάρτυρες και ὁμολογηταὶ τῆς πίστεως ἔχυσαν προθύμως τὸ αἷμα τῶν ὑπέστησαν φρικτὰ μαρτύρια· ἔγιναν ὀλοκαυτώματα ἱερὰ εἰς δόξαν Ἐκείνου ποῦ ἔσταυρώθη ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου.

Και εἰς ἓνα περιόδοξον αὐτοκράτορα, τὸν Μέγαν Κωνσταντῖνον, ἐπεφυλάσσετο ἡ τιμὴ νὰ παραλάβῃ τὸν σταυρὸν, ποῦ ἐστήθη ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ μετὰ τοῦ Ἐσταυρωμένου Ἰησοῦ, και νὰ τὸν ἀναδείξῃ λαμπρὸν λάβαρον τῆς χριστιανοσύνης. Νὰ καταστήσῃ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ἐπίσημον θρησκείαν τοῦ ῥωμαϊκοῦ κράτους. Και νὰ συμπράξῃ μετὰ τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τὴν ἐξάπλωσιν τῆς πνευματικῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν κόσμον.

Ἄς ἔλθουν οἱ δοκησίσοφοι νὰ μᾶς ἐξηγήσῃσιν πῶς ἓνας Ἰουδαῖος ποῦ ἀπεδοκίμασαν και κατεδίκασαν οἱ ὁμοεθνεῖς του· ποῦ ἡ ῥωμαϊκὴ ἐξουσία καθήλωσεν ἐπὶ σταυροῦ, ὡς ἔσχατον κακούργον, τὴν ἐπαύριον τοῦ θανάτου ἀναγνωρίζεται ὡς Θεὸς και Σωτὴρ τοῦ κόσμου ἀπὸ ἑκατομμύρια ἀνθρώπων και ἀπὸ πλῆθος διακεκριμένων σοφῶν και ἰσχυρῶν τῆς γῆς. Βασιλεῖς ἐνδοξοὶ κατέθεσαν πρὸ τοῦ Σταυροῦ Του τὸ στέμμα, προσκυνοῦντες τὸ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν Του. Μεγάλοι και ὄντως σοφοὶ τοῦ κόσμου κατενόησαν και ἠσπάσθησαν ὡς ἐνδοξοτέραν τὴν κόκκινην χλαμύδα τοῦ Ἐσταυρωμένου ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴν τῆβεννον και τὸν φιλοσοφικὸν τῶν τρίβων. Κάποιοι δὲ ἐξ αὐτῶν — ὄχι μικροὶ και τυχαῖοι — ἀντήλλαξαν τὴν βασιλικὴν πορφύραν μετὰ τὸ ταπεινὸν μοναστικὸν ῥάσον και ἀποσυρθέντες εἰς μονὰς περιέβρεξαν μετὰ δάκρυα μετανοίας και λατρείας τὸν Σταυρὸν και τὴν εἰκόνα Του.

Ὡ Κύριε, πρόσθετος ἡμῖν πίστιν ὅτι Σὺ εἶσαι ὁ Κύριός μας και ὁ Θεός μας· ὅτι ἐν σοὶ ὑπάρχουν οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας και τῆς γνώσεως οἱ ἀπόκρυφοι· ὅτι παρὰ σοῦ πηγάζει ἡ Χάρις και ἡ ἀλήθεια. Σὺ εἶσαι ἡ ἐναπομείνουσα ἐλπίς τοῦ κόσμου. Σὺ ἡ σωτηρία τῶν εἰς Σὲ προστρέχόντων ἐν πίστει. Ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν και σοῦ ἐστὶν ἡ Βασιλεία και ἡ δύναμις και ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Ο ΚΥΡΙΟΣ, ΟΙ ΖΗΛΩΤΑΙ ΚΑΙ Η ΡΩΜΑΪΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ*

Τού Σεβ. Μητροπολίτου Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Οὕτως, ὅπως προλάβωσιν οἱ ἡγέται τῶν Ἰουδαίων δυσμενεῖς ἐξελίξεις εἰς βάρος τοῦ Ἔθνους αὐτῶν, ἀποφαζίσουσιν ἐν συνεδριάσει τὴν πάση θυσία ἀναίρεσιν τοῦ Ἰησοῦ, διότι κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἰωάννου: «Ἐὰν ἀφώμεν αὐτὸν οὕτως, πάντες πιστεύουσιν εἰς αὐτόν, καὶ ἐλεύσονται οἱ Ρωμαῖοι καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος»¹⁶⁰. Ἐκ τῆς μαρτυρίας ταύτης τοῦ Ἰωάννου πληροφορούμεθα, ὅτι οἱ ἄρχοντες ἀνησυχῶν σφόδρα μήπως ἡ ἀγαθὴ περὶ τοῦ Ἰησοῦ φήμη διαδοθῆ ἔτι μᾶλλον, γεγονός ὅπερ θὰ συνετέλει, ὥστε ἐντονώτερον νὰ ἐκδηλωθῆ ἡ συμπάθεια τοῦ λαοῦ πρὸς τὸ Πρόσωπον Αὐτοῦ. Τοῦτου δ' ἔνεκα λαμβάνουσι τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ὀριστικῆς ἀπαλλαγῆς ἀπ' Αὐτοῦ, ἵνα οὕτω σωθῆ τὸ ἐκλεκτὸν τοῦ Θεοῦ ἔθνος ἀπὸ τῆς ὀριστικῆς ὑποδουλώσεως αὐτοῦ εἰς τοὺς Ρωμαίους, οἵτινες ὡς γνωστὸν ἀνεγνώριζον εἰς τοὺς Ἰουδαίους αὐτονομίαν τινὰ καὶ ἡ ὁποία ἀσφαλῶς θὰ κατελύετο¹⁶¹, ἐὰν ὁ Ἰησοῦς προέβαιεν εἰς ἴδρυσιν ἐπιγείου βασιλείου τὸ ὁποῖον τελικῶς θὰ κατελύετο ὑπὸ τῶν Ρωμαίων. Ἴδου ἡ εἰσήγησις τοῦ ἀρχιερέως τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου ἐν τῷ Μεγάλῳ Συνεδρίῳ: «Εἷς δέ τις ἐξ αὐτῶν Καϊάφας,.... εἶπεν αὐτοῖς ἡμεῖς οὐκ οἶδατε οὐδέν, οὐδὲ λογίσεσθε ὅτι συμφέρει ὑμῖν ἵνα εἷς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόληται»¹⁶². Ὁ Καϊάφας δὲν προεδρεύει ἐπισημῶς τοῦ Μεγάλου Συνεδρίου, ἀλλ' ἀπλῶς εἰς τὰ μέλη αὐτοῦ εἰσηγεῖται τὴν πάση θυσία θανάτων τοῦ Κυρίου, τῆς καταδίκης Αὐτοῦ θεμελιουμένης ἐπὶ πολιτικῶν κριτηρίων. Ἀλλὰ ὑποθέσεων πολιτικῆς φύσεως δὲν ἐπελαμβάνετο τὸ Μέγα Συνέδριον τῶν ὑποθέσεων τούτων ἐπελαμβάνοντο οἱ Ρωμαῖοι, ὅποτε καὶ ἡ καταδίκη τοῦ Ἰησοῦ ἔδει ὅπως ἀπαγγελθῆ ὑπὸ τούτων (δηλ. τῶν Ρωμαίων). Ἐπομένως ἡ ἐνώπιον τοῦ ἀρχιερέως προσαγωγή καὶ ἀνάκρισις τοῦ Ἰησοῦ ἦτο ἀνεπίσημος προανάκρισις, φέρουσα καθαρῶς πληροφοριακὸν χαρακτήρα, ἀπέβλεπε δὲ εἰς τὴν θεμελίωσιν τῆς εἰς βάρος τοῦ Ἰησοῦ κατηγορίας ἐνώπιον τῶν Ρωμαίων, οἵτινες οὕτω θὰ ἠναγκάζοντο νὰ ἀπαγγέλλουν καταδικαστικὴν κατ' Αὐτοῦ ἀπόφασιν. Οἱ Ρωμαῖοι εἶχον πλήρη γνώσιν τῆς δημοτικότητος, ἧς ἀπελάμβανεν ὁ Ἰησοῦς παρὰ τῷ λαῷ, διὸ καὶ προσπαθοῦν, ὅπως πληροφορηθῶσι σαφῶς, καὶ μέσῳ αὐτῶν ὁ ἀγαθὸς λαός, ὅτι ἡ εἰς θάνατον καταδίκη τοῦ Κυρίου ἀπετέλει διακαῆ πόθον μόνον τῶν ἀρχόντων τοῦ Ἰσραὴλ, ἡ δὲ πολιτικὴ κατ' Αὐτοῦ

κατηγορία ἦτο σκευωρία καὶ ἐπονείδιστον κατασκευάσμα αὐτῶν. Καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον διέσωσε τὰς πληρεστέρας μαρτυρίας. Κατὰ τοὺς Συνοπτικοὺς ἡ ἀνεπίσημος προανάκρισις τοῦ Κυρίου ἐγένετο ὑπὸ τοῦ «ἀρχιερέως τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου»¹⁶³ Καϊάφα¹⁶⁴, ἐνῶ κατὰ τὸ τέταρτον ἱερὸν Εὐαγγέλιον ὑπὸ τοῦ πενθεροῦ τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ ἀρχιερέως, τιτουλαρίου ἀρχιερέως Ἄννα (6-15 μ.Χ.): «...καὶ ἦγαγον πρὸς Ἄνναν πρῶτον ἣν γὰρ πενθερὸς τοῦ Καϊάφα, ὃς ἦν ἀρχιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου»¹⁶⁵. Ὁ Ἄννας, καίτοι οὐχὶ ἐν ἐνεργείᾳ ἀρχιερεὺς, ἐν τούτοις ἦσκει μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν μελῶν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Συνεδρίου, τὸ πόρισμα δὲ τῆς ἀνεπισημῆς ἐκείνης προανακρίσεως θὰ ἐχρησίμευεν ὡς βάσις καὶ ἀφετηρία τυχόν ἐπισημῆς ἀνακρίσεως τοῦ Ἰησοῦ ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Συνεδρίου. Ὑπὲρ τοῦ ἀνεπισημοῦ χαρακτήρος τῆς προανακρίσεως, ἐκτὸς τῆς περιπτώσεως τοῦ Ἄννα, συνηγορεῖ καὶ ἡ ἀνάκρισις τοῦ Κυρίου ὑπὸ τῶν ἀρχόντων τοῦ Ἰσραὴλ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτός, ἐνέργεια ἣτις ἀντέβαιεν εἰς τοὺς ἐπισημοὺς δικονομικοὺς κανονισμοὺς, τούτου δ' ἔνεκα ἡ συνεδρίασις τοῦ Συνεδρίου ἦτο ἀντικανονικὴ καὶ παράνομος.

Ἡ ἐν συνεχείᾳ προσαγωγή τοῦ Κυρίου ἐνώπιον τοῦ Ρωμαίου ἡγεμόνος Πιλάτου καὶ οἱ ἐνδοιασμοὶ τούτου ὅπως ἀπαγγεῖλη τὴν εἰς θάνατον κατὰ τοῦ Ἰησοῦ καταδίκη, ἣν διὰ θεορβυδεστιάτων διαδηλώσεων ἀπῆτει ἡ Ἰουδαϊκὴ ἡγεσία, ἀποδεικνύει τὸ ψευδὲς καὶ ἀνυπόστατον τῶν εἰς βάρος τοῦ Κυρίου κατηγοριῶν. Ὁ Πιλάτος ὄφειλε προσεκτικώτερον καὶ ρωμαλεώτερον ὅπως ἀντιμετωπίσῃ τὴν ὄλην ὑπόθεσιν τοῦ Ἰησοῦ, διότι ἱκανῆς νοημοσύνης ἄνθρωπος ὢν ἀσφαλῶς θὰ εἶχε πεισθῆ ὅτι καὶ ἡ νέα ἐξυφρανθεῖσα κατηγορία κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, δι' ἧς ἐχαρακτηρίζετο Οὗτος ὡς πολιτικὸς ἐπαναστάτης, ἦτο ἀνυπόστατος. Ἐν τούτοις ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Ρώμης ἀδυνατεῖ ὅπως διαψεύσῃ τοὺς ἄρχοντας τῶν Ἰουδαίων, κινούμενος ὑπὸ εὐτελῶν ἐλατηρίων, δι' ὧν ἀπέβλεπεν εἰς τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ ἐδραΐωσιν ἐν Ἰουδαίᾳ δι' ἣν ἐδραΐωσιν μεγάλην ἀνάγκην εἶχε τῆς συνεργασίας αὐτῶν.

Ὅθεν ἡ καθ' ὅλου συμπεριφορὰ τοῦ Πιλάτου ἐναντι τῆς ὑποθέσεως τοῦ Ἰησοῦ καθίσταται σαφέστερα, ἐὰν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἐνώπιον αὐτοῦ ὑπεβάλλετο ὑπὸ κρίσιν καταγγελία διασαλεύσεως τῆς τάξεως ὑπὸ πολιτικοῦ ἐπαναστάτου, ἣτις οὐσιωδῶς ἐστρέφετο κατὰ τῆς Ρωμαϊκῆς Πολιτείας. Πρὸς τούτους ἡ σκηνὴ τοῦ Βαραββᾶ¹⁶⁶ ἐπιρροωνεῖ ἐπὶ μάλ-

* Συνέχεια ἀπὸ τῆ σελ. 37 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2 τεύχους.

λον την άποψιν της ύπο του Πιλάτου καταδίκης του Ίησού και ουχι ύπο των Ίουδαίων, ή δέ καταγγελία κατ' Αύτου ένώπιον του Ρωμαίου ήγεμόνος δέν έγένετο ύφ' άπαντος του Ίουδαϊκού λαού, αλλά μόνον ύπο των άρχόντων αυτού. Περί της κατηγορίας του Βαραββά, δι' ήν ούτος έτέλει έγκάθειρκτος, πληροφορίαν παρέχει ο Μάρκος, όστις γράφει: «ήν... μετά των συστασιαστών δεδεμένος, οίτινες έν τη στάσει φόνον πεποιήκεισαν»¹⁶⁷. Έκ της μαρτυρίας ταύτης βεβαιούται άναντιροήτως ότι ο Βαραββάς είχε φυλακισθή επειδή έλαβε μέρος εις στάσιν κατά της Ρώμης. Τό γεγονός, ότι ο Βαραββάς κατηγορούμενος επί στάσει έτέθη επί του αυτού μετά του Ίησού έπιπέδου, διασαφηνίζει την άποψιν, καθ' ήν οί Ρωμαίοι εις άμφοτέρας τās περιπτώσεις, Ίησού και Βαραββά, κατελόγισαν τό αυτό έγκλημα και δια τούτο έπέβαλον την αυτήν καταδίκην. Ο Ίησούς κατεδικάσθη ύπο των Ρωμαίων και ουχι ύπο των Ίουδαίων ως πολιτικός Μεσσίας, δηλαδή ως ύπεγείρων στάσιν κατά της Ρώμης. Ωσαύτως την ύπο των Ρωμαϊκών άρχών καταδίκην του Ίησού διασαφηνίζει και λόγος Αύτου, όστις πολλάκις ύπο των έρμηνευτών παρηρμηγυήθη, όν Ούτος όδεύων την όδόν την άγουσαν πρός τό μαρτύριον άπηύθυνεν εις τās γυναίκας, αίτινες τεθλιμμένοι, βαρυαλγούσαι και κλαίουσαι ήκολούθουν την πένθιμον πομπήν. Ο Ίησούς και κατ' αυτές τās όδνηροτέρας στιγμάς της ζωής δέν παύει άπό του να φροντιζει και ένδιαφέρηται δια τούς άλλους. Ίδου ο λόγος Του πρός τās γυναίκας: «Στραφεις δε πρός αυτές ο Ίησούς ειπεν' θυγατέρες Ίερουσαλήμ, μη κλαίετε επ' έμέ' πλην επ' έαυτάς κλαίετε και επί τὰ τέκνα ύμών... ότι ει έν τῷ ύγρῷ ξύλῳ ταύτα ποιούσιν, έν τῷ ξηρῷ τί γένηται;»¹⁶⁸. Πάντες οί έρμηνευταί συμφωνούσιν ότι έν Λουκά 23,31 ο Ίησούς αυτοπροσδιορίζεται ως «ύγρον ξύλον». Αλλά ποιον τό ύποκειμενον εις τό ρήμα «ποιούσιν»; Και διατι ο Κύριος αυτοαποκαλείται «ύγρον ξύλον»; Τό ύποκειμενον νομιζομεν, του ρήματος «ποιούσιν» είναι οί Ρωμαίοι. Η σημασία των λόγων τούτων του Κυρίου είναι ή ακόλουθος: Έάν οί Ρωμαίοι μεταχειρίζωνται ούτως έμέ, όν εύρον άθῶν, πῶς θα μεταχειρισθοῦν εκείνους, οί όποιοι θα είναι αποστάται και ένοχοι; Ίδου ο Άνώνυμος Σχολιαστής πῶς έρμηνεύει την φράσιν «ύγρῷ ξύλῳ»: «Ξύλον ύγρον έαυτον λέγει δια την έν τῷ σώματι αυτού θείαν ζωήν την άμάραντον και άκατάλυτον και δια τό έγκαρπον και εύθαλές... Ο τοίνυν, λέγει, τοιούτόν έστι»¹⁶⁹. Δια τούς Ρωμαίους, τῷ όντι ο Ίησούς υπήρξε «τό ύγρον ξύλον», διότι καθ' όλην την διάρκειαν της έπιγείου Αύτου ζωής δια τε των λόγων και των έργων απέκρουσε διαροήδην τόν τρόπον ένεργείας της λεγομένης κινήσεως των Ζηλωτών, ότε δέ προσήχθη ένώπιον του Ρωμαίου ήγε-

μόνος επί τη κατηγορία του πολιτικού Μεσσίου, εκ της όλης διαδικασίας άπεδείχθη περιτράνως τό άνυπόστατον της κατηγορίας αυτής, τούτου δ' ένεκα κηρύσσεται κατ' επανάληψιν άθῶος ύπο του ήγεμόνος. Έκ των μέχρι τούδε έν πάση δυνατή συντομία εκτεθέντων συνάγεται ότι:

α) Ο Ίησούς καθ' όλην την περιόδον της επιγείου Αύτου ζωής ήτο ύποχρεωμένος όπως λαμβάνη θέσιν συνεχώς έναντι της αναρχικής κινήσεως των Ζηλωτών.

β) Ο Κύριος, όσάκις έδίδετο άφορμή, δημοσία απέκρηυτε τās μεθόδους και τὰ βίαια μέσα των Ζηλωτών, των όποιων τό ιδεώδες ήτο άντικρυς άντίθετον άπό τό του Χριστού, και

γ) Κατεδικάσθη ύπο των Ρωμαίων ως Ζηλωτής, άφου ως τοιούτον οί άρχοντες των Ίουδαίων, προκειμένου να επιτύχουν την εις θάνατον καταδίκην Του, Τον παρουσίασαν εις τόν Πιλάτον.

Αλλ' ο Κύριος, άνεξαρτήτως άν κατεδικάσθη ύπο των Ρωμαίων ως Ζηλωτής, δέν υπήρξε Ζηλωτής, όρθως δε σχεδόν παρὰ πάντων άπορρίπτεται ή άποψις αύτη. Αλλωστε ο Κύριος πολλάκις διεκήρυξεν ότι ουδεμίαν σχέσηιν είχε πρός την κίνησιν των Ζηλωτών, ως άποδεικνύεται εκ του περι «ύγρου ξύλου» και «ξηρου ξύλου» λόγου Αύτου, περι της άποδόσεως παντός, όπερ άνήκει εις τόν Καίσαρα και παντός, όπερ άνήκει εις τό Θεόν και τέλος εκ του τίτλου (titulus) του τεθέντος επί του Σταυρου Αύτου: «Ίησούς ο Ναζωραίος ο Βασιλεύς των Ίουδαίων»¹⁷⁰.

(Τέλος)

160) Ίωάννου 11,48.

161. Johannes Evang. Belser, Die Geschichte des Leides und Sterbens, der Auferstehung und Himmelfahrt des Herrn² (Freiburg im Br., 1913), σελ. 4.

162) Ίωάννου 11, 49-50.

163) Ίωάννου 11,51. 18,13.

164) Ματθαίου 26,57 έξ. Μάρκου 14,53 έξ. Λουκά 22,54.

165) Ίωάννου 18,12 έξ. Η διαφορά αύτη συμβιβάζεται, εάν λάβωμεν υπ' όψιν, ότι έντός της αύτης τετραγώνου αύλης εύρίσκοντο τὰ άνάκτορα και του Άννα και του Καίαφα, ώστε κοινήν να έχουν την αύλήν. Βλ. και Νικολάου Πετροπούλου, Η Δίκη του Χριστού, Έκδοσις Β', σελ. 146, Αθήναι, 1965.

166) Ο Μ. Goguel, Jesus, 2e éd., 1950, σελ. 382 έξ. ύποστηρίζει ότι ή σκηνη του Βαραββά δέν είναι ιστορική. Βλ. και J. Merkel, «Die Begnadigung am Passahfeste», ZNW, 1905, σελ. 293 έξ. Η έν λόγω άποψις άντικρούεται ως έσφαλμένη υπ' αυτών των ιερών κειμένων, κατά τὰ όποια ο Βαραββάς, ήτο διαβόητος Ίουδαίος ληστής, όστις κατά τόν χρόνον της δίκης του Ίησού εύρίσκετο έν τη φυλακή κατηγορούμενος δια στάσιν και φόνον μετ' άλλων Ίουδαίων. Ματθαίου 27, 16-26. Μάρκου 15, 7- 15. Λουκά 23, 18-25. Ίωάννου 18,40. Πράξεων 3,14.

167) Μάρκου 15,7.

168) Λουκά 23,28,31.

169) Βλ. Παναγιώτου Τρεμπέλα, Ύπόμνημα εις τό κατά Λουκάν Ευαγγέλιον, σελ. 637, Αθήναι, 1952.

170) Ίωάννου 19,19.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΑΗ, Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

536. Γιατί τὸ δωδέκατο εὐαγγέλιο τῆς ἀκολουθίας τῶν ἁγίων Παθῶν διαβάζεται ἀπὸ τὸν διάκονο ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος καὶ στὸ τέλος του ψάλλεται τὸ «Δόξα σοι, Κύριε, δόξα σοι», ἐνῶ τὰ ἕνδεκα προηγούμενα ἀναγινώσκονται ἀπὸ τὸν ἱερέα ἀπὸ τῆς ὠραίας πύλης καὶ στὸ τέλος τους ψάλλεται τὸ «Δόξα τῇ μακροθυμίᾳ σου, Κύριε, δόξα σοι»; (Ἐρώτηση π. Κ. Π.).

Ἡ διαπίστωση εἶναι ἀκριβῆς καὶ τὸ ἐρώτημα εὐλόγο. Ἡ ἀπλούστερη ἀπάντηση εἶναι ὅτι πιθανὸν μ' αὐτὸν τὸν τρόπο θεωρήθηκε σκόπιμο νὰ δηλώνεται ἡ λήξη τῆς μακρᾶς ἀκολουθίας, μὲ τὴν ἐπιστροφή στὸν συνήθη τρόπο ἀναγνώσεως τοῦ εὐαγγελικοῦ ἀναγνώσματος καὶ στὴν γνωστὴ ἀπὸ ὅλες τὶς ἄλλες περιπτώσεις δοξολογικὴ κατακλείδα. Ἄλλ' ἢ ἀπάντηση αὐτὴ φαινομενικὰ μὲν λύει, οὐσιαστικὰ ὅμως περιπλέκει τὸ ζήτημα. Καὶ τοῦτο γιατί τὸ εὐαγγέλιο ἀναγινώσκεται μόνον κατὰ τὴ θεία λειτουργία ἀπὸ τὸν διάκονο καὶ ἀπὸ τὸν ἄμβωνα, πιθανὸν λόγω τοῦ μεγέθους τῆς συναξέως, γιὰ λόγους δηλαδὴ καθαρὰ ἀκουστικούς, ἐνῶ καθ' ὅλες τὶς ἄλλες περιπτώσεις ἀπὸ τὸν ἱερέα. Νὰ θεωρηθεῖ ἄραγε ἐδῶ ὡς μίμηση τοῦ τρόπου ἀναγνώσεως κατὰ τὴ θεία λειτουργία, ὅποτε κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο μπορεῖ νὰ ἐρμηνευθεῖ καὶ τὸ «Δόξα σοι, Κύριε...», ποῦ τὸ κατακλείει; Ἐξ ἄλλου τὸ «Δόξα τῇ μακροθυμίᾳ σου...» προσιδιάζει στὴν ἀκολουθία τῶν ἁγίων Παθῶν καὶ ὄντως εἶναι ἀξιοπεριεργὸ πῶς ἐγκαταλείπεται στὸ τελευταῖο ἀναγνώσμα. Ἡ εὐσεβὴς ἐρμηνεία ὅτι ἡ περικοπὴ αὐτὴ (Ματθ. κζ' 62-66) ἀναφέρεται στὰ μετὰ τὸ πάθος τοῦ Κυρίου γεγονότα καὶ ἄρα ὀρθῶς δὲν δοξολογεῖται πᾶ ἡ μακροθυμία Του, νομίζω πῶς δὲν εὐσταθεῖ. Καὶ ἄλλες περικοπὲς δὲν ἀφηγοῦνται γεγονότα τοῦ σωτηρίου πάθους ἀπὸ τὰ δώδεκα εὐαγγέλια τῆς ἀκολουθίας τῶν ἁγίων Παθῶν (Α' Ἰωάν. ιγ' 31-ιη' 1, Ι' Μάρκ. ιε' 43-47, ΙΑ' Ἰωάν. ιθ' 38-42) καὶ ὅμως κατακλείονται μὲ τὸ «Δόξα τῇ μακροθυμίᾳ σου...», ἐνῶ ἀντιστρόφως ἄλλες περικοπὲς ἀναφέρονται στὸ πάθος, χωρὶς νὰ κατακλείονται μὲ τὸν ἀνωτέρω τρόπο, ἀλλὰ μὲ τὸ συνήθες «Δόξα σοι, Κύριε...» (Εὐαγγέλιο λειτουργίας Μεγάλης Πέμπτης, ὠρῶν καὶ ἑσπερινοῦ Μεγάλης Παρασκευῆς, Ὑψώσεως Τιμίου Σταυροῦ). Τὸ «Δόξα τῇ μακροθυμίᾳ σου...» προσιδιάζει, ὅπως εἶπαμε, στὴν ἀκολουθία τῶν ἁγίων Παθῶν καὶ μόνον κατὰ τὰ ἕνδεκα πρῶτα εὐαγγέλια ψάλλεται, ποῦ ὅλα, ὅπως καὶ τὸ δωδέκατο, ὑπὸ τὴν στενὴ ἢ

τὴν εὐρύτερα ἔννοια ἀφοροῦν στὰ ἅγια πάθη τοῦ Κυρίου.

Οἱ ἰδιορρυθμίες αὐτές, ποῦ διαπιστώνουμε στὸν τρόπο ἀναγνώσεως (διάκονος, ἄμβων) καὶ στὴν κατακλείδα («Δόξα σοι, Κύριε...») τοῦ ΙΒ' εὐαγγελίου τῶν ἁγίων Παθῶν, πρέπει νὰ ἔχουν βαθύτερα αἷτια, ποῦ ἀνάγονται σ' αὐτὴ τὴ δομὴ τῆς ἀκολουθίας καὶ στὰ στάδια ἐξελιξέως τῆς. Εἶναι δηλαδὴ ἓνα εἶδος ἀρμῶν συνδέσεως ἐνὸς μεταγενεστεροῦ στοιχείου, μιᾶς ἐκ τῶν ὑστέρων προσθήκης στὴν ἀρχικὴ ἀκολουθία, ποῦ, ὅπως συνήθως συμβαίνει, ἔμειναν ὄρατοὶ καὶ μετὰ τὴν προσθήκη. Ἔτσι γίνεται σ' ὅλες τὶς ὑλικὲς καὶ πνευματικὲς κατασκευὲς καὶ σ' αὐτὴ τὴ θεία λατρεία. Ἀπὸ τὰ ἴχνη αὐτὰ ὀδηγοῦμενοι σὶς ἀναζητήσεις μας, εἶναι δυνατὸ νὰ φθάσουμε στὴν λύση παρομοίων προβλημάτων, χωρὶς νὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ προσφύγουμε σὲ πρόχειρες ὑποκειμενικὲς ἐρμηνείες, ποῦ δίνουν μόνον μιὰ ἐπίφραση λύσεως, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αὐθαίρετης καὶ ἀνιστόρητης.

Ἡ ἀκολουθία τοῦ ὁρθοῦ τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς, ἢ «ἀκολουθία τῶν ἁγίων καὶ ἀχράντων Παθῶν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ», ὅπως ἐπιγράφεται στὰ λειτουργικά μας βιβλία, ἢ ἀπλούστερα καὶ λαϊκότερα «τὰ δώδεκα εὐαγγέλια», διαμορφώθηκε σταδιακὰ μέχρις ὅτου ἔφθασε στὴ σημερινὴ τῆς μορφή. Τὸ πιὸ χαρακτηριστικὸ σημεῖο τῆς ἐξελιξέως τῆς, ποῦ ἄμεσα μᾶς ἀφορᾶ στὴν ἀναζήτησή μας, εἶναι ὅτι δὲν εἶχε δώδεκα, ἀλλὰ ἕνδεκα εὐαγγέλια. Ὅσο κι ἂν αὐτὸ μᾶς φαίνεται σήμερα παράδοξο, εἶναι ἀληθινόν, καὶ γιατί μαρτυρεῖται ἀπὸ τὴ χειρόγραφη παράδοση καὶ γιατί τὸ ἀπαιτεῖ αὐτὸς ὁ λόγος, ἢ θεωρητικὴ δηλαδὴ σύλληψη τοῦ σχήματος αὐτοῦ τῆς ἀκολουθίας. Ἡ σειρὰ αὐτὴ τῶν εὐαγγελίων τῶν ἁγίων Παθῶν βρίσκεται σὲ συνάρτηση, ἐν μέρει δὲ καὶ ἐξάρτηση, ἀπὸ ἓνα παράλληλο σχῆμα περικοπῶν, τῆς σειρᾶς τῶν ἀναστασίμων ἑωθινῶν εὐαγγελίων τῶν Κυριακῶν τοῦ λειτουργικοῦ ἔτους. Ἡ ἐκ παραλλήλου ἐξέταση τῆς ἐξελικτικῆς πορείας τῶν δύο συστημάτων, τῶν περικοπῶν τοῦ πάθους καὶ τῶν ἀναστασίμων, διαφωτίζει καὶ τὰ δύο καὶ δίνει τὴν ὀρθὴ ἀπάντηση στὸ ἐρώτημά μας.

Εἰδικὰ γιὰ τὴ Μεγάλη Παρασκευὴ καὶ τὶς ἀκολουθίες τῆς ἔχει γραφεῖ μιὰ ὀγκώδης μελέτη ἀπὸ τὸν ἰσπανὸ καθηγητὴ *Σεβαστιανὸ Janeras* μὲ τίτλο «Ἡ Μεγάλη Παρασκευὴ στὴ βυζαντινὴ λειτουργικὴ παράδοση. Δομὴ καὶ ἱστορία τῶν ἀκολουθιῶν τῆς» (στὰ γαλλικὰ), Ρώμη 1988.

(Συνεχίζεται)

Ἡ Χώρα τῆς Ἀλυπίας*

Τοῦ κ. Α. Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ Ἀναπλ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Στενοχώρια: ἡ μεγαλύτερη ἀρρώστια σήμερα

Αὐτὰ τὰ τέσσερα σημεία μποροῦν νὰ χαράξουν τὸν ὀρίζοντα τῆς Χώρας τῆς Ἀλυπίας καὶ νὰ ἐξορίσουν μακριὰ τὰ σκυθρωπὰ ἦθη τῶν ἀνθρώπων. Δὲν βαρεθήκαμε ἐπὶ τέλους τὶς «ἀγέλαστες πολιτείες»; Εἶναι ἀνάγκη νὰ προσφεύγουμε στοὺς καλλικάντζαρους, ὅπως μερικοὶ προτείνουν, γιὰ νὰ σκάσει τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη τῶν ἀνθρώπων⁹; Δὲν θὰ πρέπει μιμούμενοι τὸ συρμὸ – καὶ ὄχι μόνο – καὶ τὴν ἐπανεμφάνιση τῶν *παραμυθῶν*, ποὺ ἀνταποκρίνονται σὲ βαθειὰ ἀνάγκη τῶν ἀνθρώπων, ν' ἀκοῦνε νὰ τοὺς διηγοῦνται ἱστορίες, ν' ἀφηγηθοῦμε καὶ μεῖς μὲ τὴ σειρά μας τὶς δικές μας ἱστορίες σὲ γλώσσα ζωντανὴ καὶ ὁμορφῆ; Ὁ κόσμος περιμένει *παραμυθία*. «*Παρακαλεῖτε, παρακαλεῖτε τὸν λαόν μου*» παραγγέλλει ὁ Κύριος στοὺς προφήτες. Ἐνα εἶδος παραμυθίας, παρακλήσεως, παρηγορίας γίνεται «*ἐν διηγήματος εἶδει*».

Ἐκπρόσωπος αὐτοῦ τοῦ κινήματος τῶν συγχρόνων παραμυθῶν (Storytellers) εἶναι καὶ ὁ Μπὲν Χάγκαρτι ποὺ βρέθηκε στὴν Ἀθήνα προσκεκλημένος τοῦ Ἰδρύματος Γουλανδρῆ - Χόρν στὰ πλαίσια τῶν ἐκδηλώσεων «*Ἄκου μία ἱστορία...*». Ἐξηγεῖ ὅτι τὸ πιὸ σημαντικό στὴ δουλειά του εἶναι: «*Νὰ ταξιδεύεις τοὺς ἀνθρώπους σ' ἓναν ἄλλο κόσμο ἀλλὰ καὶ νὰ μπορεῖς νὰ τοὺς ἐπιαναφέρεις πίσω στὸ δικό μας. Δικὴ μας δουλειὰ εἶναι νὰ δημιουργοῦμε γέφυρες ἀνάμεσα στοὺς δύο κόσμους*»¹⁰.

Ἀναρωτιέμαι καὶ ἡγὼ μὲ τὴ σειρά μου ποῖα ἄραγε νὰ εἶναι ἡ δουλειὰ μας ἂν δὲν εἶναι αὐτὴ τῶν *γεφυροποιῶν* ἀνάμεσα σὲ πολλοὺς κόσμους; Γιὰ νὰ στεριώσουν ὁμως τὰ γιοφύρια ἀπαιτεῖται αἷμα· «*ἂν δὲν στεριώσει ἄνθρωπος, γιοφύρι δὲ στεριώνει*» μᾶς μνηνεὶ ἡ λαϊκὴ μας παράδοση. Οἱ γεφυρώσεις εἶναι πνευματικὰ γεγονότα καὶ πρέπει νὰ δώσεις αἷμα γιὰ νὰ λάβεις πνεῦμα.

Πῶς νὰ βιώσεις τὴ χαρολύπη καὶ πῶς νὰ γεφυρώσεις τὴ χαρὰ μὲ τὴ λύπη ἂν δὲν ζήσεις αὐτὴ τὴ ζεύξη πνευματικά; Εἶναι πιὸ εὐκόλο νὰ καταλάβεις τὸ ἐρώτημα τοῦ νεκρωσίμου ἰδιομέλου, «*ποῖα τοῦ βίου τρυφή διαμένει λύτης ἀμέτοχος;*» ἀπὸ τὸ νὰ κατανοήσεις ὅτι «*ἡ κατὰ Θεὸν λύπη... χαρᾶ σύμμεικτος ὑπάρχει*». Ἡ δυσκολία εἶναι ἐγγενὴς καὶ στοὺς διηγούμενους καὶ στοὺς ἀκροωμένους.

Ἄλλὰ κάτι πρέπει νὰ κάνουμε γιὰ νὰ ξεπεράσουμε τὴ βαθειὰ λύπη καὶ στενοχώρια ποὺ κατέχει τὸν κόσμο σήμερα, ὅπως διαπίστωνε καὶ ὁ μακαριστὸς γέροντας Ἰάκωβος. «*Πρόσεχε πολὺ τὴ στενοχώρια στοὺς ἀνθρώπους ποὺ τὸν ἐπισκέπτονταν. Ἦξερε καλὰ ὅτι αὐτὴ ἀποτελοῦσε τὴν ὀδυνηρὴ ἀρρώστια τοῦ κόσμου. Τοῦ τὸ εἶχε πεῖ ὁ ἴδιος ὁ ὄσιος Δαβὶδ μιὰ μέρα, ποὺ τὸν εἶδε νὰ βγαίνει ἀπὸ τὴν εἰκόνα του καὶ νὰ λέει: Ἡ μεγαλύτερη ἀρρώστια σήμερα εἶναι ἡ στενοχώρια*»¹¹.

Ἐξοδος: ἀνάγκη χειραγωγίας

Ὅπωςδήποτε ἡ ὑπέρβασή της δὲ γίνεται μὲ παραγγέλματα τοῦ τύπου «*ἔξω ἡ στενοχώρια!*»¹². Ἡ «*ἐξοδος*» ἀπὸ τὴ *Λυπιὸν* χρειάζεται χειραγωγία. Εἶναι εὐκόλο «*βγαίνοντας νὰ χάσεις τὸν προσανατολισμὸ πρὸς κάτι ποὺ θὰ 'ταν καρπὸς χειροῦ μὲ ωραίους σφυγμοὺς ζωῆς κι οἱ δρόμοι ὅλοι μαζί νὰ οὐρλιάζουν τὸ ἀδιάβατο*». Πρέπει ὁμως νὰ διαβεῖς, νὰ φύγεις ἀπὸ τὴ *Λυπιὸν*. Ἡ ποιητριὰ μας τὸ ἀπετόλμησε.

*Ἐφυγα. Στὶς φοῦχτες μου ἀνάμεσα
σὰ νὰ κρατοῦσα ἐνὸς παγωμένου πουλιοῦ
τὴν τελευταία ἀνάσα
προστάτευα τὴν τελευταία χειραψία*¹³.

Πῶς νὰ μὴ θυμηθῶ τὸ τετράστιχο ἐνὸς ἄλλου ποιητῆ γιὰ τὴν ἀνάγκη τῆς χειραγωγίας κατὰ τὴν «*ἐξοδο*»;

*Γέροντά μου πῶς νὰ ξεχάσω!
Ἦσουν ὁ πρῶτος ποὺ μούδωσες τὸ χέρι*

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 41 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2 τεύχους.

Ὁ Δημιουργὸς χειρ-αγωγεῖ τὴν Εὐα.
Λεπτομέρεια ἀπὸ πίνακα τοῦ Ἱερωνύμου Μπόσ (Bosch).

*προσπαθώντας νὰ μὲ βηματίσεις
ἔξω ἀπ' τὴ μεγάλη νύχτα*¹⁴.

Ἄλλωστε ἓνα ἀπὸ τὰ σημεῖα διὰ τῶν ὁποίων
θεραπεύεται ἡ λύπη εἶναι ὅπως εἶδαμε καὶ πῶ
πάνω «ἢ μετὰ ἀνθρώπων εὐλαβῶν διαγωγή».
Στὴν πορεία μας ἀπὸ τὴ Λυπιὸν στὴ Χώρα τῆς
Ἄλυπίας χρειαζόμαστε γερὸ κράτημα. Μᾶς τὸ
θυμίζει στὴν ὠραία ἀπόκρισή του πρὸς Ἰωάν-
νην τὸν ἀπὸ Μηρωσάβης ὁ Μέγας Γέρον Βαρ-
σανούφιος:

*«Σὺ οὖν ἀδελφὲ κρατούμενος τῇ ἐμῇ χειρὶ,
περιπάτει εἰς τὴν στενὴν καὶ τεθλιμμένην ὁδὸν
τὴν ἀπάγουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον ἐν Χριστῷ Ἰη-
σοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας.
Ἀμήν»*¹⁵.

9. Ἐδῶ ὑπαινίσσομαι τὸ παραμῦθι τῶν ἀδελφῶν Κατοι-
μίχα Ἀγέλαστη Πολιτεία πὺ κυκλοφόρησε ἀπὸ τὴς Ἐκδ.
Καστανιώτη (σύντομα κυκλοφορεῖ σὲ δευτέρη ἐκδοσι), δια-
σκευάστηκε σὲ θεατρικὸ δρώμενο καὶ πρόσφατα κυκλοφό-
ρησε καὶ σὲ δίσκο. Τὸ βιβλίον «καταγγέλλει» τὸ ἀγέλαστο
τῶν σημερινῶν πόλεων. Οἱ καλλικάντζαροι ἀπλῶς «γελοτο-
ποιοῦν», ἐμφανίζονται ὡς ἀφορμὴ. Οἱ αἰτίες πρέπει ν' ἀνα-
ζητηθοῦν ἄλλοι. Ἔτσι τουλάχιστον μᾶς εἶπαν στὴν ἐκπομπή
τῆς ET 1 «Ψιλὸ γαζι» τὴν Παρασκευὴ 5 Ἰανουαρίου 1996.
Οἱ ἀτόψεις τοὺς δὲν ἐστεροῦντο σοβαρότητος.

10. Δ. Ρηγόπουλου, «Ἐνας σύγχρονος παραμυθᾶς». Ὁ
Μπὲν Χάγκαρι, τῆς «Company of Storytellers» μιλάει στὴν
«Κ» γιὰ τὴν τέχνη τῆς ἀφήγησης («Ἡ Καθημερινή» 5 Ἰα-
νουαρίου 1996). Γιὰ τὸ ὅλο πρόγραμμα τῶν ἐκδηλώσεων βλ.
στὸ φ. τῆς 6 Ἰανουαρίου (Ἡμερολόγιο) καὶ στὸ ἔντυπο τοῦ
Ἰδρύματος. Διαφωτιστικὸ εἶναι καὶ τὸ σημεῖωμα τῆς Μα-
ρίας Γαρουφαλῆ στὴ «Ραδιοτηλεόραση» τῆς 6-12 Ἰανουα-
ρίου 1996, τεύχος 1351, σ. 10.

11. Στυλ. Γ. Παπαδοπούλου, Ὁ μακαριστὸς Ἰάκωβος
Τσαλίχης. Ἠγούμενος τῆς Ἱ. Μ. Ὁσίου Δαβὶδ τοῦ Γέρον-
τος, Ἀθήνα 1994, σ. 162.

12. Ὑπαινίσσομαι τὸ πολυδιαβασμένο βιβλίον τοῦ Νταϊήλ
Κάρνετζι, Ἐξω ἢ στενοχώρια!, σὲ μετάφραση Δ. Π. Κωστε-
λένου, Ἀθήνα, Ἐκδ. Ψυχалоῦ, χ.χ.

13. Τὴν «ἔξοδο» ἀπὸ τὴν λύπη πρὸς μίαν κατάστασι γα-
λήνης ἀφήνει νὰ διαφανεῖ καὶ ὁ Δημήτρης Ἀγγελῆς, τελειό-
φοπος τοῦ Τμήματος Κοινωνικῆς Θεολογίας, τῆς Θεολογι-
κῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, στὴν πολλὰ ὑπο-
σχόμενη ποιητικὴ του συλλογή, Τὸ λυπημένο σου πρόσωπο,
Ἀθήνα - Γιάννινα, Ἐκδ. «Δωδώνη», 1995, 72 σ. Στὴ λύπη
σου οἱ ἄλλοι κάτι πρέπει νὰ ὑπομιαστοῦν καὶ κάτι νὰ κά-
νουν. Δὲν μποροῦν «φεύγοντας ν' ἀφήνουν καταγῆς τὸ λυ-
πημένο σου πρόσωπο».

14. Ν. Β. Καμβύση, Οἱ ἄλλες λέξεις, Ἀθήνα, Ἐκδ. «Τῆ-
νος: συντροφιά», 1983, σ. 43 (ποίημα: «Κυπριανοῦ Ἱερομονά-
χου»).

15. Ἀπόκρισις λα'. Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Βίβλος Ψυ-
χοφελεσάτη Βαρσανουφίου καὶ Ἰωάννου, Θεσσαλονίκη,
Ἐκδ. Β. Ρηγόπουλου, 1984, σ. 47β.

3. ΤΟ ΗΘΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΥΦΟΣ

Του Θεοφ. Ἐπισκόπου Ἀχελώου κ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Τὸ ἦθος ἀναφέρεται στὸν τρόπο, μὲ τὸν ὁποῖο οἱ ἄρχοντες ἀποκοτῶν καὶ ἀσκοῦν τὴν ἐξουσία καὶ τὸ ὕφος, στὸν τρόπο, μὲ τὸν ὁποῖο ζοῦν καὶ συμπεριφέρονται ὡς πρόσωπα. Οἱ κοσμικοὶ ἄρχοντες δὲν δίνουν ἰδιαίτερη σημασία οὔτε στὸ ἦθος οὔτε στὸ ὕφος τῆς ἐξουσίας. Τὸ μόνο πού τοὺς ἐνδιαφέρει συνήθως εἶναι ἡ ἀπόκτησή της. Στὶς προσπάθειές τους, γιὰ νὰ ἀποκτήσουν τὴν ἐξουσία, χρησιμοποιοῦν συνήθως καὶ παράνομα ἀκόμη μέσα, ἀλλὰ καὶ ὅταν γίνουν ἄρχοντες, ἀσκοῦν τὴν ἐξουσία μὲ ἓνα αὐταρχικὸ καὶ ἀλαζονικὸ τρόπο, ὅπως εἶπε ὁ Κύριος (Ματθ. κ' 25). Εἰδικότερα χαρακτηριστικὰ στοιχεῖα τοῦ ἦθους καὶ τοῦ ὕφους τῶν κοσμικῶν ἀρχόντων εἶναι, συνήθως, τὰ ἑξῆς:

α) **Ἡ ἀλαζονεία:** Ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης γράφει ὅτι γενικὸ χαρακτηριστικὸ τοῦ κόσμου εἶναι «*ἡ ἀλαζονεία τοῦ βίου*» (Α' β' 16). Ὡστόσο, ἡ ἀλαζονεία προσβάλλει ἰδιαίτερα τοὺς κοσμικοὺς ἄρχοντες. Σ' αὐτοὺς (καὶ ὄχι μόνο) ἡ ἐξουσία λειτουργεῖ καταλυτικὰ στὴν προσωπικότητά τους καὶ στὸν τρόπο συμπεριφορᾶς τους. Πρὶν γίνουν ἄρχοντες συμπεριφέρονται ὡς ἀπλοὶ καὶ συνηθισμένοι ἄνθρωποι, ὡς κοινοὶ θνητοί. Ὅταν ὅμως ἀποκτήσουν τὴν ἐξουσία, «*ὡς διὰ μαγείας*», γίνονται ἄλλοι ἄνθρωποι. Διαχωρίζουν τὸν ἑαυτό τους ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους πρὸς τοὺς ὁποίους συμπεριφέρονται ὑπεροπτικὰ καὶ ἀλαζονικὰ.

β) **Ἡ αὐταρχικότητα:** Ἱστορικὰ καὶ θεωρητικὰ ἡ αὐταρχικότητα καταλογίζεται στὰ μοναρχικὰ καὶ ἀπολυταρχικὰ πολιτεύματα. Ὁ ποιητὴς Λαφονταῖν (1645-1730), ἔχοντας ὑπόψη τοῦ τῆ μοναρχία τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ', γράφει ὅτι «*ἡ ἀπόλυτη μοναρχία στηρίζεται στὴν αὐθαιρεσία, στὴν καταπίεση, στὴν ἀδικία, στὴν τρομοκρατία καὶ στὸ αἷμα*»¹. Στὰ παλαιότερα, μάλιστα, μοναρχικὰ πολιτεύματα, ὁ αὐταρχισμὸς συνδυαζόταν μὲ τὴν ἀλαζονεία τῆς ἐξουσίας. Ἡ αἴσθησις ὅτι συγκέντρωναν στὰ χέρια τους τὴν ἀπόλυτη ἐξουσία (ἀπολυταρχία), ὀδηγοῦσε τοὺς κοσμικοὺς ἄρχοντες σὲ κάθε εἶδους βαναυσότητες καὶ εἰδεχθῆ ἔγκληματα. Καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ἡ δυνατότητα συγκέντρωσης καὶ ἀνεξέλεγκτης διάθεσης τῶν δημοσίων οικονομικῶν (τοῦ κόπου, τοῦ μόχθου καὶ τοῦ ιδρώτα τῶν πολιτῶν!) τοὺς ἐξέτρεπε σὲ ἓνα βίον χλιδῆς καὶ ἀκολασίας!

Ὡστόσο, στὴν πραγματικότητα, ἐκεῖνο πού ἔχει σημασία εἶναι ὅτι καὶ στὰ σύγχρονα δημοκρατικὰ πολιτεύματα δὲν λείπουν οἱ ἐκδηλώσεις αὐταρχικότητας

καὶ καταπίεσης. Ὑπάρχουν, δυστυχῶς, πολλὲς περιπτώσεις πού καὶ δημοκρατικὲς κυβερνήσεις καὶ πολιτικὰ πρόσωπα ἀσκοῦν τὴν ἐξουσία μὲ αὐταρχικὸ καὶ τυραννικὸ τρόπο.

γ) **Ἡ αὐστηρότητα:** Ἡ κρατικὴ ἐξουσία εἶναι κατεξοχὴν αὐστηρὴ καὶ ἀτεγκτὴ. Τὸ ἴδιο καὶ οἱ νόμοι, ἐπὶ τῆ βάσει τῶν ὁποίων αὐτὴ ἀσκειται: *Dura lex, sed lex*, «*σκληρὸς νόμος, ἀλλὰ νόμος*», ἔλεγαν οἱ ἀρχαῖοι Ῥωμαῖοι. Καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὁ Ῥωμαῖος αὐτὸς πολίτης, ἔχοντας προφανῶς ὑπόψη τοὺς Ῥωμαίους ἀξιωματοῦχους, προειδοποιεῖ τοὺς Ῥωμαίους χριστιανούς, ὅτι «*οὐχ εἰκὴ τὴν μάχαιραν φοροῦν*» (1γ' 4). Οἱ ἀπλοὶ πολῖτες ἀντιμετωπίζουν πάντοτε καὶ συνεχῶς τὴν ἀπειλὴ τῆς αὐστηρῆς καὶ ἀτεγκτῆς κρατικῆς ἐξουσίας.

Ἡ κοσμικὴ ἐξουσία εἶναι ἀπρόσωπη. Οἱ ἀποφάσεις, οἱ ἐντολὲς καὶ οἱ νόμοι τῆς κρατικῆς ἐξουσίας ἔχουν καθαρὰ μηχανικὸ καὶ γραφειοκρατικὸ χαρακτήρα. Ὅ,τι ἐνδιαφέρει τὴν πολιτικοκοινωνικὴ ἐξουσία δὲν εἶναι τόσο τὰ πρόσωπα, ὅσο ἡ συμμόρφωσή τους πρὸς τοὺς νόμους καὶ τὶς ἐντολές. Τὰ πρόσωπα συνήθως εἶτε ἀγνοοῦνται εἶτε συνθλίβονται ἀνάμεσα στὶς ἀδυσώπητες ρυθμίσεις καὶ διατάξεις τῶν διαφόρων ἄρθρων τῶν νόμων. Εἶναι χαρακτηριστικὸ, ὅτι τόσο οἱ νόμοι ὅσο καὶ τὰ ἐπὶ μέρους ἄρθρα ἔχουν ὡς ἐνδεικτικὸ τους ἓναν... ἀριθμὸ, πχ. Νόμος 2315, ἄρθρο 18 κ.λπ.

Οἱ ἄνθρωποι ὅμως δὲν εἶναι ἀριθμοί, ἀλλὰ πρόσωπα. Ὡστόσο, τὴν προσωπικὴ αὐτὴ διάσταση οἱ νόμοι τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας τὴν ἀγνοοῦν. Καὶ τὸ χειρότερο εἶναι, ὅτι οἱ πολιτικοὶ ἄρχοντες, ἐπηρεασμένοι ἀπὸ τὸν ἀπρόσωπο χαρακτήρα τῶν νόμων, ἀσκοῦν τὴν ἐξουσία ἐπίσης μὲ ἓναν ἀπρόσωπο καὶ ἀπάνθρωπο τρόπο. Οἱ πολῖτες ἀντιδρῶν συνήθως, ὄχι τόσο γιὰ τὶς διατάξεις τῶν νόμων, ἀλλὰ γιὰ τὸν ἀπρόσωπο καὶ ἀπάνθρωπο τρόπο, μὲ τὸν ὁποῖο οἱ ἀρμόδιοι τοὺς μεταχειρίζονται. Καὶ τοῦτο, γιὰ τὴν νιώθουν, ὅτι μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ προσβάλλεται ἡ προσωπικὴ τους ἀξιοπρέπεια.

Ἐὰν ὅμως ἡ κοσμικὴ ἐξουσία ἀλλοιώνει τὸ ἦθος καὶ τὸ ὕφος τῶν πολιτικῶν ἀρχόντων δὲν πρέπει νὰ συμβαίνει τὸ ἴδιο στὸ χῶρο τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας. Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἡγέτες, οἱ ὁποῖοι χρίονται μὲ τὸ «*βασιλικὸ ἀξίωμα*» τοῦ Χριστοῦ, καλοῦνται νὰ δίνουν ἰδιαίτερη σημασία τόσο στὸ ἦθος ὅσο καὶ στὸ ὕφος τῆς χαρισματικῆς αὐτῆς λειτουργίας.

Στοιχεῖα τινὰ τοῦ ἡθους καὶ τοῦ ὕφους ποὺ πρέπει νὰ χαρακτηρίζουν τὴν χαρισματικὴ ἐκκλησιαστικὴ ἐξουσία εἶναι περίπου τὰ ἑξῆς:

α) **Ἡ αὐτογνωσία:** Στὴν ὀρθόδοξη παράδοση, τὸ θέμα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας ἀντιμετωπίζεται μὲ τὸ βασικὸ στοιχεῖο τοῦ χριστιανικοῦ ἡθους, τὴν αὐτογνωσία. Τόσο στὴν ἀρχαία ἐποχὴ ὅσο καὶ στὴ μεταγενέστερη, τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἔσπευδαν πρὸς τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα διότι δὲν θεωροῦσαν τοὺς ἑαυτοὺς τοὺς ἀξιούς καὶ ἱκανοὺς γι' αὐτά. Τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἐξουσία τὴν ἀντιμετώπιζαν μὲ τὴν ἀγιογραφικὴ διδαχὴ: «οὐχ ἑαυτῶ τις λαμβάνει τὴν τιμὴν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ» (Ἐβρ. ε' 4). Ἐκφραστικὴ τῆς βιβλικῆς αὐτῆς διδαχῆς εἶναι καὶ ἡ σχετικὴ διατύπωση τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, ποὺ λέγει ὅτι οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἄρχοντες πρέπει νὰ εἶναι «θεόκλητοι καὶ ὄχι αὐτόκλητοι». Στὴν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας μας ὑπάρχουν πολλὰ παραδείγματα διακεκριμένων προσώπων ποὺ ἀκόμη καὶ καλούμενοι, προσπαθοῦσαν νὰ ἀποφύγουν τὴν ἀνάδειξή τους στὴν κορυφὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας².

Ὡστόσο, ὁ ἀπόστολος Παῦλος δὲν ἀποτρέπει τοὺς πιστοὺς ἀπὸ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα, συνιστᾷ ὁμως νὰ τὰ ἐπιθυμοῦν μέσα στὰ πλαίσια τοῦ χαρισματικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὄχι ὡς μέσα προσωπικῆς καταξίωσης καὶ προβολῆς ἢ γιὰ τὴν ἱκανοποίηση ἰδιοτελῶν σκοπῶν: «Εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται καλοῦ ἔργου ἐπιθυμεῖ» (Α' Τιμ. γ' 1). Ἄλλωστε, καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ἀπόστολος αὐτὸ τὸ ἐπισκοπικὸ ὑπόδειγμα ἔδειξε, τοῦ ἀκούραστου καὶ ἀνιδιοτελοῦς ἐργάτου τῆς Ἐκκλησίας (πρβλ. Β' Κορ. ια' 22-30).

Ἐξάλλου, ἀπὸ τοὺς ἀποστολικοὺς ἀκόμη χρόνους, καταδικάσθηκε ἀπολύτως τόσο ἡ σιμωνιακὴ ἀπόκτηση τῆς χαρισματικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας (Πράξ. η' 18-25), ὅσο καὶ ἡ χρησιμοποίηση τῶν κοσμικῶν ἀρχόντων, γιὰ τὴν ἀπόκτησή της (Γ' Κανὼν τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου).

β) **Ἡ σεμνότης:** Ἡ ἐξουσία ἀλλοιώνει συνήθως τὸ ἡθος καὶ τὸ ὕφος τῶν κοσμικῶν ἀρχόντων. Οἱ κοσμικοὶ ἄρχοντες ἀσκοῦν συνήθως τὴν ἐξουσία μὲ ἓνα αὐταρχικὸ καὶ ὑπεροπτικὸ τρόπο, ὅπως εἴπαμε. Οὐσιαστικὸ ὁμως στοιχεῖο τοῦ χριστιανικοῦ ἡθους καὶ ὕφους εἶναι ἡ σεμνότης τῶν τρόπων καὶ τῆς συμπεριφορᾶς. Ἡ ἐξουσία ἀκόμη καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ, δὲν παύει νὰ ἀποτελεῖ «δίκαιο μαχαίρι». Ὁ κίνδυνος τοῦ αὐταρχισμοῦ, τῆς ἀλαζονείας καὶ τῆς διαφθορᾶς ἐνεδρεῖ σὲ κάθε στιγμῇ. Τὴν ἐξουσία χαρακτηρίζουν συνήθως ὡς «τίγρη»! Ἡ ἀναρχίση πάνω σ' αὐτὴ τὴν «τίγρη», ἐὰν δὲν συνδυάζεται μὲ ἓνα ἰσχυρὸ ἀγιοπνευματικὸ ὄπλισμό, μπορεῖ νὰ προκαλέσει ἐπικίνδυνη πτώση καὶ νὰ ἀποδειχθεῖ πραγματικὸ salto mortale (πήδημα θανάτου)!

Στοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνες, ὅταν ὁ Χρι-

στιανισμὸς ἐθεωρεῖτο ὡς religio illicita (θρησκεία ἀπαγορευμένη), οἱ ἀξιωματοῦχοι τῆς Ἐκκλησίας ἦταν ἀπλοὶ καὶ ταπεινοί, ἀσκοῦσαν τὴν ἐξουσία μὲ σεμνότητα καὶ ζοῦσαν βίον ἅγιον. Τὸ χάρισμα τοῦ «βασιλικοῦ ἀξιώματος» ἦταν γι' αὐτοὺς περισσότερο κλήση αἵματος καὶ μαρτυρίου, παρὰ εὐκαιρία αὐταρχισμοῦ καὶ ἀλαζονείας.

Στοὺς μετέπειτα ὁμως καιροὺς, ὅταν ὁ Χριστιανισμὸς ἐγίνε «ἐπικρατοῦσα θρησκεία», ἡ κρατικὴ κάλυψη καὶ ὑποστήριξη ἐπίδαψίλευσε στοὺς ἐκκλησιαστικούς ἡγέτες πολλὰ καὶ διάφορα προνόμια. Ὡς ἐκ τούτου, ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐξουσία ἐνέχει πλέον καὶ αὐτὴ περισσότερους πειρασμοὺς καὶ κινδύνους, τόσο κατὰ τὴν ἀπόκτησή της ὅσο καὶ κατὰ τὴν ἀσκήσή της.

γ) **Ἡ ἐπεικεία:** Τοῦ χριστιανικοῦ ἡθους βασικὸ στοιχεῖο ἐπίσης εἶναι ἡ ἐπεικεία. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ἐκφράζοντας τὸ πνεῦμα τοῦ ἀγιογραφικοῦ λόγου καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως, γράφει: «Τὸ ἐπεικὲς ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις» (Φιλ. δ' 5). Οἱ ἄνθρωποι ποὺ γεύονται καθημερινὰ τὴ σκληρότητα καὶ τὴν ἀπανθρωπία τῆς κρατικῆς ἐξουσίας πρέπει νὰ βλέπουν τὴ διαφορὰ, σὲ ἐκείνους ποὺ ἀσκοῦν τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἐξουσία. Ἡ ἐξουσία στὰ χέρια τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων δὲν πρέπει νὰ λειτουργεῖ ὡς «μάχαιρα καὶ ξίφος», ἀλλὰ ὡς «ράβδος καὶ βακτηρία» (Ψαλμ. 22,4), ὡς στήριγμα δηλαδὴ καὶ ὡς παιδαγωγία τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐχει ἐπικρατήσει ἡ λαθεμένη ἀντίληψη, τόσο στοὺς ἄρχοντες ὅσο καὶ στὸν λαό, ὅτι ἡ αὐστηρότητα καὶ ἡ αὐταρχικότητα εἶναι ἀπαραίτητα στοιχεῖα, γιὰ νὰ ἐπιβληθεῖ καὶ νὰ ἀναγνωρισθεῖ κάποιος ὡς ἡγέτης. Πρόκειται γιὰ τὸ πρότυπο τοῦ «χωροφύλακα», ὁ ὁποῖος, παλαιότερα χρησιμοποιοῦσε τὴν αὐστηρότητα καὶ αὐταρχικότητα, ὡς ἀποδεικτικὰ τοῦ ἀξιώματός του!

Τὸ σωστὸ ὁμως εἶναι τὸ ἀκριβῶς ἀντίθετο: ὁ ἄρχων ποὺ ἀσκεῖ τὴν ἐξουσία μὲ πνεῦμα ἐπεικείας καὶ ἀγάπης γίνεται περισσότερο ἀποδεκτὸς ἀπὸ τοὺς ἄλλους, οἱ ὁποῖοι τὸν σέβονται καὶ τὸν ὑπακοῦν εὐχαρίστως. Διότι ὅταν ἡ ἐξουσία ἀσκεῖται μὲ αὐστηρότητα καὶ αὐταρχικότητα, βεβαίως οἱ πολῖτες ὑποτάσσονται. Στὶς περιπτώσεις ὁμως αὐτές, οἱ πολῖτες μεταβάλλονται σὲ δούλους καὶ ὑποτάσσονται ὄχι ἐκουσίως, ἀλλὰ ἀναγκαστικῶς, μὴ μπορώντας νὰ πράξουν διαφορετικά. Ὁ Κύριος εἶπε σχετικᾶ: «Ὁ δούλος οὐκ οἶδε τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ Κύριος» (Ἰωάν. ιε' 15).

1. Βλ. Οἱ μῦθοι τοῦ Λαφονταίν, μετάφρ. Θ. Καρζῆ, σελ. 43.

2. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ περίπτωση τοῦ Μ. Ἀθανασίου, ὁ ὁποῖος κρύφτηκε, γιὰ νὰ ἀποφύγει τὴ διαδοχὴ τοῦ πατριαρχικοῦ ἀξιώματος καὶ γιὰ τὸν ὁποῖο, ὁ ἀποθνήσκων Πατριάρχης Ἀλέξανδρος εἶπε τὰ προφητικὰ ἐκεῖνα λόγια: «Ἀθανάσιε, νομίζεις ἐκπεφυγένας, οὐκ ἐκφεύξει δέ».

Ο ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ «ΚΑΡΠΟΣ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ»*

Του Ἀρχιμ. κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ Θ. ΧΡΥΣΟΠΟΥΛΟΥ

Μ' ἄλλα λόγια πίστη εἶναι ζωὴ ὅταν πιστεύουμε ἐνδόμυχα πὼς ὁ Θεὸς ποὺ μᾶς τὴν ἔδωσε θὰ μᾶς τὴν ποτίζει μὲ χαρὲς, θὰ μᾶς ἐνώσει διὰ τοῦ Γάμου καὶ θὰ χαρίσει παιδιὰ γιὰ νὰ βιώνουμε ἀληθινὰ τὴν ἀγάπη σὰν μία ψυχὴ σ' ἓνα σῶμα. Στὴν ἀντίθετη περίπτωση τί συμφέροντα ἐξυπηρετοῦνται; Ἄς γνωρίζουμε καὶ τοῦτο: «ὅλα εἶναι δυνατὰ σ' αὐτὸν ποὺ πιστεύει»³⁴, ἀγιογραφικὴ διαπίστωση ποὺ σώζει, ἀρκεῖ νὰ τὴν ἀκούσουμε ὅλοι χωρὶς ἐξαιρέσεις, ἔτσι θὰ καμαρώσουμε οἰκογένειες μὲ πολὺ πίστη, μακριὰ ἀπὸ θρησκοληψίες καὶ φανατισμούς, ποὺ θὰ βαδίζουν μὲ στραμμένα τὰ μάτια τους στὴν αἰωνιότητα.

Ὅταν δὲν ἔχουμε ὀργὴ ἢ θυμὸ (πράγμα ποὺ μᾶς τὸ συμβουλεύει καὶ ὁ προφητὰνακτας Δαβὶδ³⁵) τότε σημαίνει ὅτι ἔχουμε πραότητα, τὸν προτελευταῖο καρπὸ τοῦ Πνεύματος, ποὺ εἶναι ἀχώριστος (ἀδελφὴ) ἀρετὴ μὲ τὴν ταπεινοφροσύνη. Ποιὸς εἶναι ὁ πρῶτος; «εἶναι αὐτὸς ποὺ δὲν ἐκνευρίζεται, δὲν προβαίνει σὲ πράξεις ὠθούμενος ἀπὸ τὸ θυμὸ του»... «ποὺ καὶ σὺς περιπτώσεις ἀκόμη ἐκείνες κατὰ τὶς ὁποῖες περιφρονεῖται ἢ κακοποιεῖται, αὐτὸς ποὺ σιωπᾷ ἢ ἀπολογεῖται μὲ λόγια εὐπρεπῆ...»³⁶. Πόσες καὶ πόσες φορὲς δὲν διαταράχθηκε ἡ οἰκογενειακὴ ὁμόνοια ἀπὸ τὴν ἔλλειψη ψυχραιμίας καὶ πραότητας ἀκόμα ἐνὸς καὶ μόνο μέλους τῆς, μὲ δυσάρεστα τὰ ἀποτελέσματα. Ἄν σ' ὅλη μας τὴν ζωὴ βλέπουμε τὴν πραότητα τοῦ Κυρίου μας³¹ τότε καὶ θὰ ἔχουμε τὴν ἡρεμία μας χωρὶς ἴχνος φασαρίας ἢ ἔχθρας. Ὁ αὐτοέλεγχος εἶναι τὸ πρῶτο ποὺ πρέπει νὰ ἔχει κάποιος σὲ μία οἰκογένεια ὅταν δεῖ νὰ ἔρχονται σύννεφα ποὺ θὰ φέρουν μπόρες.

Ὁ ἐκνευρισμὸς, ἡ διεκδίκηση τοῦ δίκιου μὲ βίαιον τρόπο καὶ οἱ φωνῆς προδίδουν ἄτομο ποὺ τοὺς λείπει ἡ πραότητα, ὁ σπουδαῖος αὐτὸς καρπὸς τοῦ Πνεύματος καὶ ὁ χωρισμὸς εἶναι ἀναπόφευκτος. Στὴν ἀδικία ἂς ἀπαντᾶμε μὲ λόγια ποὺ θὰ μᾶς τιμοῦν καὶ ἡ σιωπὴ (χωρὶς νὰ ἀφανίζεται ἡ προσωπικότητά μας) ἂς εἶναι ἓνας ἄλλος τρόπος νὰ κατακτήσουμε αὐτὸ ποὺ μᾶς ἀνήκει. Ἔχει ἀποδειχθεῖ πὼς πολλὲς φορὲς δὲν ἔχει σημασία τί ζητᾷς, ἀλλὰ τὸ πὼς τὸ ζητᾷς. Μὴν εἴμαστε λοιπὸν ὀξύθυμοι, μᾶς τὸ συμβουλεύει καὶ ὁ ἔθναπόστολος Παῦλος³⁸ ἐνῶ ὁ Κύριος μακαρίζει τοὺς πραεῖς³⁹, μὴν τὸ ξεχνᾶμε.

Τέλος ἡ ἐγκράτεια ἀπὸ κάθε τι τὸ πονηρὸ καὶ ἐφάμαρτο εἶναι ἄλλη μιὰ ἀρετὴ. Ἡ ἐγκράτεια εἶναι ταυτόσημη μὲ τὴν νηστεία, ὄχι μόνο τῶν τροφῶν. Στὰ

μάτια, στὴν σκέψη, στὸν λόγο πρέπει νὰ ἔχουμε τὴν προσοχή μας. Κάθε λόγος μας μέσα στὴν οἰκογένεια ἔχει ἄλλη βαρύτητα. Ταυτόχρονα πρέπει νὰ μάθουμε, σὰν μέλη τῆς οἰκογένειας αὐτῆς, νὰ ζοῦμε μ' αὐτὰ ποὺ ἔχουμε καὶ ἔτσι ὅπως εἴμαστε. Ὅταν μᾶς λείπουν ἀγαθὰ, τὸ χρεῖμα καὶ ἡ αὐτογνωσία, τότε ἀρχίζουν οἱ γκρίνιες μὲ τὸ γνωστὸ τέλος.

Ὁ ἄνθρωπος —κάθε ἡλικίας— τοῦ καιροῦ μας δέχεται κάθε στιγμή μιὰ καταιγίδα ἀπὸ διαφημίσεις, τὸ ἐμπόριο προχώρησε, ἡ ἀνετη ζωὴ καὶ ὁ πόθος γιὰ τὴν ἀπόλαυσή τῆς εἶναι ἡ ἔμμηνη ἰδέα τῶν περισσώτερων. Ἄς πιστέψουμε ὅτι ἡ ἐγκράτεια εἶναι «ἡ ὠραία ἐκείνη δύναμις, ποὺ μᾶς δίνει τὴν δυνατότητα νὰ συγκρατοῦμε τὸν ἑαυτὸ μας μέσα σὲ λογικὰ καὶ νόμιμα ὅρια καὶ τὸν προφυλάσσουμε ἔτσι ἀπὸ τὶς ὑπερβολές, τὶς ἀκρότητες καὶ τὶς ἀνεπίτρεπτες κατολισθήσεις»⁴⁰. Μὴν ξεχνᾶμε ὅτι ὁ Μωϋσῆς νῆστευσε σαράντα ἡμέρες στὸ ὄρος Σινᾶ πρὶν συναντήσει τὸν Θεό⁴¹, τὸ ἴδιο ἔπραξε καὶ ὁ Προφήτης Ἡλίας στὴν ἔρημο Χωρήβ⁴². Τὸ ἴδιο θὰ κάνουμε καὶ ἐμεῖς γιὰ νὰ τὸν συναντήσουμε σὰν οἰκογένειες. Ἄν μάθουμε νὰ ἔχουμε ἔστω καὶ λίγα, τότε θὰ ἀποφύγουμε τὶς παράλογες ἀπαιτήσεις ποὺ ἡ μὴ ἐκπλήρωσή τους θὰ φέρει ἄσχημα ἀποτελέσματα. Ὅπως προετοιμάζουμε τὴν ζωὴ μας ἔτσι καὶ θὰ τὴν ζήσουμε. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ μπορεῖ νὰ ἔρθει, ἀρκεῖ νὰ ἔχουμε ἐνεργοποιημένη καὶ αὐτὴ τὴν ἀρετὴ σὰν καρπὸ τοῦ Πνεύματος, τὴν ἔχουμε ἀνάγκη.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ πρέπει νὰ ἀφιερῶσουμε πολὺ λίγες σκέψεις ἰδιαίτερα γιὰ τὰ παιδιὰ, γιὰ τὸ πὼς ὁ καρπὸς τοῦ Πνεύματος ποὺ βιώνουν (ἂν βιώνουν) οἱ γονεῖς τους μπορεῖ νὰ λάβει τὴν θέση τοῦ παραδείγματος γιὰ ἐκεῖνα. Μπορεῖ σίγουρα αὐτὸ νὰ συμβεῖ. Ἡ ἡρεμία καὶ ἡ ἀλληλοκατανόηση τῶν γονιῶν μεταξὺ τους γίνεται πάντοτε ἀφορμὴ, τὰ μὲν παιδιὰ νὰ τοὺς βλέπουν καὶ ἀνεπηρέαστα νὰ δημιουργοῦν στὸ σχολεῖο, σὺς κοινωνικὲς τους σχέσεις, σὺς ἐλεύθερες ὥρες τους καὶ νὰ ἀναπτύσσονται ἀρμονικὰ, οἱ δὲ γονεῖς νὰ καμαρώνουν «ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους» γιατί γίνεται πράξη στὴν περίπτωσή τους αὐτὸ ποὺ ἔχει γραφεῖ, ὅτι: «Μέσα σὲ μία χριστιανικὴ οἰκογένεια ἡ χριστιανικὴ πίστη μας πρέπει νὰ ἐμφανίζεται ἐνσαρκωμένη. Πρέπει νὰ εἶναι καθημερινὰ ζωντανή, μιὰ ἀδιάλειπτη ἐμπειρία ζωῆς» καὶ «ἡ ἐμπειρία τῆς οἰκογενειακῆς ἀγάπης εἶναι κάτι ἐντελῶς διαφορετικὸ ἀπὸ ὁποιαδήποτε ἄλλη ἀγαπητικὴ ἔκφραση»⁴³, λόγια ποὺ κρῦβουν τὴν ἀγωνία τῆς ἐπιτυχίας ἢ ὄχι ἐνὸς Γάμου, στὸ σημεῖο ποὺ αὐτὴ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοὺς γονεῖς καὶ τὸν διάλογο μὲ τὰ παιδιὰ τους.

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 44 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2 τεύχους.

Οί κυβερνήσεις τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως μπροστὰ στὸ πρόβλημα τῶν αἰρέσεων καὶ τῆς παραθρησκείας

4. Ἀποφάσεις Γερμανικῶν Δικαστηρίων*

Τοῦ π. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ, Δρ. Θεολ. - Δρ. Φιλολ.

γ) Ἡ ὁργάνωση Μπαχάι

Μία ἄλλη ὑπόθεση πού ἔφθασε στὸ Ὁμοσπονδιακὸ Διοικητικὸ Δικαστήριό εἶναι ἡ περίπτωση τῆς θρησκείας Μπαχάι. Ἐδῶ πρόκειται γιὰ τὸ ζήτημα κατὰ πόσο τὸ ἄρθρο 4, παράγραφος 1 καὶ 2 τοῦ Συντάγματος ἐπιβάλλει σὲ περιπτώσεις ἀναγνωρίσεως σωματείων νὰ ληφθεῖ ὑπόψη ἡ θρησκευτικὴ ἰδιομορφία ἐνὸς θρησκευτικοῦ σωματείου, πού αὐτοκατανοεῖται ὡς παράρτημα, ὑπαγόμενο σὲ μία εὐρύτερη θρησκευτικὴ κοινότητα.

Τὸ εὐρύτερο ἐνδιαφέρον αὐτῆς τῆς ἀπόφασης (BVerwG, ἀπόφαση τοῦ Β' Senat, τῆς 5ης/2/1991), ἀναφέρεται στὸν νομικὸ ὄρο «θρησκεία»:

«Μόνος ὁ ἰσχυρισμὸς καὶ ἡ αὐτοκατανόηση μᾶς κοινότητας, ὅτι ὁμολογεῖ μία θρησκεία ἢ καὶ ἀποτελεῖ θρησκευτικὴ κοινότητα δὲν μποροῦν νὰ δικαιώσουν τὴν ἀπὸ μέρους τῆς ἢ ἀπὸ μέρους τῶν

μελῶν τῆς ἐπίκληση τοῦ ἄρθρου 4, παράγραφος 1 καὶ 2 τοῦ Συντάγματος περὶ ἐγγύθησης τῆς ἐλευθερίας. Ἐπὶ πλέον πρέπει νὰ πρόκειται πράγματι γιὰ θρησκεία καὶ θρησκευτικὴ κοινότητα, τόσο μὲ βάση τὸ πνευματικὸ περιεχόμενο ὅσο καὶ τὴν ἐξωτερικὴ εἰκόνα. Σὲ περίπτωση ἀμφισβητήσεως, αὐτὸ ἐξετάζεται καὶ ἀποφασίζεται –σὲ ἐφαρμογῇ ἐνὸς κανόνος τῆς Πολιτειακῆς νομικῆς τάξεως– ἀπὸ τὰ ὄργανα τῆς Πολιτείας, τελικὰ ἀπὸ τὰ δικαστήρια».

δ) Οἱ δικαστικοὶ ἀγῶνες τῶν ὀπαδῶν τοῦ Osho - Rajneesh

Γιὰ τὴν κίνηση αὐτὴ ὑπάρχουν τρεῖς ἀποφάσεις τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ Διοικητικοῦ Δικαστηρίου μὲ γενικώτερο ἐνδιαφέρον:

1. Ἡ ἀπόφαση BVerwG G 7 B 99.90/3.3.1991

Ἡ ἀπόφαση αὐτὴ στηρίχθηκε στὴν ἀπόφαση G

Λόγια λιτὰ καὶ σύντομα (χωρὶς ἀξιώσεις) ἦταν τὰ παραπάνω δὲν πρόσφεραν τίποτα τὸ ἰδιαίτερο, δὲν σώζουν τὴν κατάσταση ἀπὸ μόνον τους. Τὰ ἔφερε ἡ σκέψη πὼς γιὰ τὴν οἰκογένεια δὲν πρέπει ἀπλᾶ νὰ διαπιστώνουμε –καὶ νὰ βαπτολογοῦμε πολλὲς φορές– ὅτι δὲν βαδίζει σὲ σωστὸ δρόμο. Πρέπει ταυτόχρονα καὶ νὰ προσπαθοῦμε γιὰ τὴν βελτίωση τῆς ποιότητας τῆς ζωῆς τῆς, ἀρκεῖ καὶ ἐκεῖνη νὰ θελήσει νὰ ἔχει σὰν ὁδηγὸ τὸν Κύριο, τὸν λόγο Του καὶ τὴν Ἐκκλησίᾳ Του. Πρέπει ἐπιτέλους ἡ οἰκογένεια σὰν κοινότητα νὰ ὑπερβῆ τὰ συνηθισμένα, τὴν κουλτοῦρα τῆς ἐποχῆς πού διδάσκει τὴν ἀπομάκρυνσή της ἀπὸ τὸν Θεό, πού τὸν θέλουν πεθαμένο ἢ ξένο πρὸς τὰ ἀνθρώπινα προβλήματα.

Μὲ τόλμη, θὰ λέγαμε, πρέπει νὰ κηρύξει ἡ οἰκογένεια τὴν πίστη της σ' Ἐκεῖνον καὶ νὰ ἀποδείξει μὲ ἔργα τὴν ἐμπιστοσύνη της στὸ θέλημά Του γιὰτὶ εἶναι ζήτημα σωτηρίας, «αὐτὸ σημαίνει ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀποδοθοῦμε στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν κατάκτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πράγμα πού θὰ μᾶς προσανατολίσει καὶ στὸ σκοπὸ τῆς ζωῆς μας, ἀφοῦ εἶναι γνωστὸ ὅτι ἡ ἀπόκτηση τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ σκοπὸς ὅλης τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ χριστιανοῦ»⁴⁴.

Πρέπει ἡ οἰκογένεια ἐπιτέλους νὰ βαδίσει «τὴν ὁδὸν Κυρίου»⁴⁵ γιὰ νὰ βρεῖ τὴν χαμένη αἴγλη της σὰν θεοσμὸς ζωτικὸς καὶ ἀπαραίτητος. Μὴν ξεχνᾶμε ὅτι «αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ (τοῦ Θεοῦ) βαρεῖται οὐκ εἰσὶν»⁴⁶

γιατὶ ὅλες ἀποβαίνουν στὴν σωτηρία μας. Σὲ κάθε ποσοτικὴ διαφορὰ τοῦ συνόλου εἶναι ἀπαραίτητος καὶ ὁ ποιοτικὸς χαρακτηρισμὸς του. Ἄν δηλαδὴ ὁ καρπὸς τοῦ Πνεύματος ἔχει ποτίσει τὰ θεμέλιά του καὶ τὰ μέλη του ἂν βαδίζουν μὲ ἀρετὴ πραγματικὴ, ἂν ζοῦν κοντὰ στὸν Θεὸ καὶ Πλάστη τους. Μετὰ τὴν τέλεση τῶσαν γάμων καὶ τὴν δημιουργία ἀμέτρητων οἰκογενειῶν πρέπει νὰ τελέσουμε καὶ μία βάλπτιση, τὸ ἔχουμε ἀνάγκη. Πρέπει νὰ βαπτίσουμε τὴν οἰκογένεια στὴν κολυμβήθρα τῆς ἀλληλοκατανόησης καὶ τῆς καταλλαγῆς καὶ νὰ τὴν χρίσουμε μὲ Ἁγιο Μῦρο γιὰ νὰ λάβει Πνεῦμα Ἁγιο μὲ τὸν καρπὸ Του. Τότε θὰ ἀπολαύσει χάρες καὶ χαρές, θὰ ἔχει ἀλλάξει ριζικὰ.

34. Μάρκ. θ' 23.

35. Ψ. 4,4.

36. Ἀρχιμ. Ἀμβρόσιος Κυρατζῆς, περιοδ. «ΟΣΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ» φ. 180/Ὀκτώβρ. 1992.

37. Ματθ. ια' 29.

38. Ἐφεσ. β' 26.

39. Ματθ. ε' 5.

40. Σεβ. Πειραιῶς, ὁ.π., σελ. 196.

41. Ἐξοδος ιδ' 18.

42. Γ' Βασ. ιθ' 8.

43. Σοφ. Κουλόμζιν: «Τὸ Ὁρθόδοξο βίωμα καὶ τὰ παιδιὰ μας» ἐκδόσεις «ΑΚΡΙΤΑΣ» σελ. 94-97.

44. Πρωτ. Γεώργιος Δορμπαράκης, ἐφημερίδα «ΠΕΙΡΑΪΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ» φ. 99/Ἰούνιος-Ἰούλιος 1989.

45. Ματθ. γ' 3.

46. Α' Ἰω. ε' 3.

7 C 2.87/23.5.1989 πού άφορούσε την κίνηση του «Υπερβατικού Διαλογισμού», στην όποία άναφεροθήκαμε. Με άνάλογες έκφράσεις κατοχυρώνει τó δικαίωμα τής Πολιτείας νά έρευνά τά προβλήματα πού δημιουργούν οι λεγόμενες «θρησκείες τής νεότητας» ή «αίρέσεις τής νεότητας» και νά λαμβάνει μέτρα προστασίας τών έννόμων άγαθών του πολίτη και του λαού. Σ' αυτή τή δικαστική διαμάχη ή κίνηση Osho μίηυσε τήν Όμοσπονδιακή Κυβέρνηση τής Γερμανίας κυρίως για τó ότι στά κείμενά τής χαρακτηρίζει και τήν ομάδα του γκουρού Osho Rajneesh «θρησκεία τής νεότητας» ή «ψυχοαίρεση».

Μιά βασική θέση τής έν λόγω άποφάσεως είναι ότι «για τή δικαίωση του χαρακτηρισμού "ψυχο-αίρεση" άρκει ή προσφορά θεραπευτικών μαθημάτων διαλογισμού και δέν χρειάζεται νά προσκομίσει κανείς άποδείξεις για τς άκριβείς συνθήκες, κάτω από τς όποιες διεξάγονται τά μαθήματα».

Κατά τήν άπόφαση, «ή Όμοσπονδιακή Κυβέρνηση έχει δικαίωμα και καθήκον νά άναπτύσει δημόσια δραστηριότητα, με σκοπό νά προστατεύσει τήν ανθρώπινη τιμή και τήν ύγεία τών πολιτών από τούς κινδύνους πού προέρχονται από τς δραστηριότητες τών όνομαζόμενων "θρησκείων τής νεότητας" ή "αίρέσεων τής νεότητας", έπεμβαίνοντας στο συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα τής έλευθερίας τής θρησκείας ή τής κοσμοθεωρίας». Άναφερόμενο τó Δικαστήριο στην άπόφαση του Έφετείου, ύπογραμμίζει ότι «θεώρησε τήν έξουσία τής Όμοσπονδιακής Κυβέρνησης για τς γινόμενες προειδοποιήσεις ότι θεμελιώνεται στο δικαίωμά τής για έκφραση και επικαλέσθηγε τó άμεσο συνταγματικό καθήκον τής Όμοσπονδιακής Κυβέρνησης νά παρέχει προστασία και πέρα από τήν άπλή δικαίωση τών προειδοποιήσεών τής, δεδομένου ότι τó θεμελιώδες δικαίωμα πού προκύπτει από τó άρθρο 4, παράγραφος 1 του Συντάγματος βεβαίως κατοχυρώνεται (άλλά) τούτο συνεπάγεται ότι έπιτρέπεται νά περιοριστεί όσο άπαιτεί τó μέτρο του σεβασμού τών άλλων συνταγματικών δικαιωμάτων.

»Η Όμοσπονδιακή Κυβέρνηση, με βάση τς συνταγματικές τής άρμοδιότητες για δημόσια δραστηριότητα, δικαιούται, όχι μόνο νά πληροφορήσει τó κοινό για τήν δραστηριότητά τής, αλλά και νά προβεί σε δηλώσεις - άνακοινώσεις (προειδοποιήσεις), όπως στη συζητούμενη ύπόθεση πού αποτελούν επέμβαση στα θεμελιώδη δικαιώματα επί μέρους άτόμων.

»Έπειδή τó Σύνταγμα έπιτρέπει στην Όμοσπονδιακή Κυβέρνηση τήν πνευματική έπίδραση

στο κοινό, δέν έμποδίζεται με τς δηλώσεις τής νά στοχεύει πέρα από τήν άπλή έκπλήρωση τής ανάγκης πληροφόρησης τών πολιτών, νά τούς άφυπνίσει για ύφιστάμενους κινδύνους, νά τούς προτείνει όρισμένη συμπεριφορά και μ' αυτό τόν τρόπο νά τούς προφυλάξει από τς βλάβες.

»Δέν χρειάζεται λοιπόν κατά τή δημόσια δραστηριότητά τής (ή Κυβέρνηση) νά προδώσει τó χρέος τής σχετικά με τó κοινό καλό (πρβλ. άρθρο 64, παρ. 2, σε σχέση με τó άρθρο 56, παρ. 1 του Συντάγματος) και άναφορικά με τήν προστασία τής ανθρώπινης άξιοπρέπειας και τά βασικά δικαιώματα (πρβλ. άρθρ. 1, παρ. 1 του Συντάγματος), πράγμα τó όποίο πρέπει νά διακρίνεται από τó χρέος τής άστυνομίας και τών όργάνων τής τάξεως για τήν άποτροπή κινδύνων έπιτρέπεται σ' αυτήν νά χρησιμοποιεί ένεργώς τó δικαίωμά τής για δημόσια έκφραση, πρds έκπλήρωση αυτών τών ύποχρεώσεών τής.

»Έπεμβάσεις στο θεμελιώδες δικαίωμα τής έλευθερίας τής θρησκείας και τής κοσμοθεωρίας έπιτρέπονται μεταξύ άλλων και για τήν προστασία συνταγματικά κατοχυρωμένων κοινωνικών άγαθών. Τó Έφετείο ως τέτοια κοινωνικά άγαθά θεώρησε τó γάμο και τήν οίκογένεια, πού κατά τó άρθρο 6, παράγρ. 1 του Συντάγματος βρίσκεται κάτω από τήν ιδιαίτερη προστασία τής πολιτειακής τάξεως και ή όποία καταπολεμείται από τó ενάγον.

»Η Όμοσπονδιακή Κυβέρνηση λοιπόν έπιτρέπεται νά επέμβει στο βασικό δικαίωμα πού άπορρέει από τó άρθρο 4 του Συντάγματος, και προκειμένου νά προστατεύσει με προειδοποιήσεις κοινωνικά έννομα άγαθά, συνταγματικής τάξεως. Σ' αυτά τά έννομα άγαθά άνήκουν, σύμφωνα με τó Άνώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, ó γάμος και ή οίκογένεια, όπου ή έξουσιοδότηση προστασίας, ή όποία ρητά παρέχεται στην Πολιτεία σύμφωνα με τó άρθρο 6, παρ. 1 του Συντάγματος, περιλαμβάνει και τήν άμυνα εναντι βλάβης, με τήν όποία άπειλούνται τά προστατευόμενα έννομα άγαθά, από μέρους κοινωνικών δυνάμεων (BverfG E 6, 55).

»Με αυτά τά δεδομένα δέν χρειάζεται κατ' άρχήν ή διερεύνηση στα πλαίσια μιάς διαδικασίας έφέσεως, του θέματος αν ή Όμοσπονδιακή Κυβέρνηση δικαιούται ή όχι νά προβεί σε προειδοποίηση, πρds τó ότι, επί παραδείγματι, μία θρησκευτική ή κοσμοθεωριακή κοινότητα έχει θέσει ως σκοπό τής νά καταστρέψει τó γάμο και τήν οίκογένεια τών όπαδών τής, με τó νά τούς παρακινεί μαζικά νά έγκαταλείψουν τούς συζυγικούς συντρόφους και τά μέλη τής οίκογενείας τους».

(Συνεχίζεται)

Η ΙΔ' ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΦΩΤΙΖΟΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΥΡΙΑΛΛΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Τού κ. Νικ. Κ. Δρατσέλλα, Θεολόγου

Γ' Ὁ ἅγιος πατήρ ἀναζητεῖ τὰ προφητικά κείμενα τὰ ὁποῖα ἀναφέρουν συνεσκιασμένως πλὴν ἀσφαλῶς τὸν ἀκριβῆ τρόπον εἰς τὸν ὁποῖον ἀνέστη ὁ Κύριος. Τοῦτο ἔχει ἰδιαιτέραν σημασίαν διὰ τοὺς κατηχουμένους οἱ ὁποῖοι, ἐπειδὴ ἦσαν Ἰουδαῖοι προσήλυτοι, θὰ ἠσφαλίζοντο εἰς τὴν νέαν πίστιν αὐτῶν, ἐὰν ἀνεφέροντο ἀποσπάσματα ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἐναφορὰ γίνεται καὶ εἰς τὰ σχετικὰ χωρία τῆς Καινῆς Διαθήκης τὰ ὁποῖα ἀναφέρουν τὴν ἀκριβῆ τοποθεσίαν εἰς τὴν ὁποίαν ἔλαβε χώραν ἡ ὑπερφυῆς Ἀνάστασις τοῦ Θεάνθρωπου καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τοὺς ἱεροὺς Εὐαγγελιστὰς Ματθαῖον καὶ Ἰωάννην.

Εἰς τὸ Ἄσμα Ἀσμάτων ἔχει γραφῆ ὅτι: «εἰς κῆπον καρύας κατέβην ἰδεῖν ἐν γεννήμασι τοῦ χειμᾶρου, ἰδεῖν εἰ ἦνθισεν ἡ ἄμπελος, ἐξήνθησαν αἰροαί»³⁰. Ὁ κῆπος εἰς τὸν ὁποῖον κατὰ τὸ Ἄσμα κατέβη ἡ Νύμφη, διὰ τὴν συναντήσῃ τὸν Νυμφίον αὐτῆς, ἐξεικονίζει προφητικῶς τὸν κῆπον εἰς τὸν ὁποῖον ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς κατὰ τὸν ἱερόν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην: «ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ἐσταυρώθη κῆπος, καὶ ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον καινόν, ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδεὶς ἐτέθη»³¹. Παρ' ὅλον ὅτι ὁ κῆπος εἰς τοῦ ὁποῖου τὸ μνημεῖον ἐνεταφιάσθη ὁ Ἰησοῦς ἐλαμπρύνθη χάρις εἰς τὴν δωρεάν τὴν ὁποίαν ἔκαμαν οἱ Βασιλεῖς καὶ Ἰσαπόστολοι ἄγιοι Κωνσταντῖνος καὶ Ἐλένη καὶ ἔπαυσε νὰ εἶναι κῆπος διὰ τῆς εἰς αὐτὸν ἀνιδρώσεως περικαλλῶν προσκυνημάτων ὑπὸ τῆς ἀγίας Ἐλένης, παραμένει τὸ γεγονός ὅτι ἦτο κῆπος προηγουμένως, τοῦ ὁποῖου στοιχεῖα διετηρήθησαν ὡς ἀποδεικτικὰ τῆς ταφῆς καὶ Ἀναστάσεως τοῦ Ἰησοῦ. Κατὰ τὸ Ἄσμα Ἀσμάτων ὁ κῆπος, τὸν ὁποῖον ἀναφέρει ὁ Νυμφίος εἰς τὴν Ἠγαπημένην του, προτυπώνει τὸν κῆπον ἐντὸς τοῦ μνήματος τοῦ ὁποῖου ἐνεταφιάσθη καὶ ἐν συνεχείᾳ ἀνέστη ὁ Θεάνθρωπος: «κῆπος κεκλεισμένος, ἀδελφή μου νύμφη, κῆπος κεκλεισμένος, πηγὴ ἐσφραγισμένη»³². Περὶ αὐτοῦ τοῦ μνήματος εἶχον εἶπει οἱ Ἰουδαῖοι μετὰ τὴν διαπίστωσιν τοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ κατὰ τὴν Παρασκευὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν Πιλάτον: «κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι, κέλευσον σὺν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας, μήποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς κλέψωσιν αὐτὸν καὶ εἴπωσι τῷ λαῷ, ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν» καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χειρῶν τῆς πρώτης»³³. Δηλαδή οἱ ἄρχοντες τῶν Ἰουδαίων ἐξήτησαν ἀπὸ τὸν Πιλάτον νὰ ἀσφαλισθῆ τὸ μνημεῖον εἰς τὸ ὁποῖον ἐναπετέθη τὸ σῶμα τοῦ Ἰη-

σοῦ φοβούμενοι μήπως οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἔλθουν τὴν νύκτα, κλέψωσιν αὐτὸ καὶ ἐν συνεχείᾳ διακηρύξουν εἰς τὸν Ἰουδαϊκὸν λαὸν ὅτι ὁ Κύριος ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν. Συνεπῶς ἡ ἐσφραγισμένη πηγὴ διὰ τὴν ὁποίαν ὀμλεῖ προφητικῶς τὸ Ἄσμα Ἀσμάτων εἶναι τὸ μνημεῖον εἰς τὸ ὁποῖον ἐτοποθετήθη τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ καὶ τὸ ὁποῖον (μνημεῖον) ἐσφραγίσθη εἰς τὸν λίθον καὶ ἐτέθη φρουρὰ κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου: «οἱ δὲ πορευθέντες ἠσφαλίσαντο τὸν τάφον σφραγίσαντες τὸν λίθον μετὰ τῆς κουστῶδίας»³⁴. Δι' αὐτοὺς τοὺς Ἰουδαίους οἱ ὁποῖοι ἐξήτησαν ἀπὸ τὸν Πιλάτον νὰ ἀσφαλίσουν τὸ μνήμα τὸ ὁποῖον ἐκάλυπτε τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ φοβούμενοι μήπως τοῦτο κλαπῆ ὑπὸ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἴσχυεν ἡ προφητικὴ ρῆσις τοῦ Ἰωβ: «εἰς ἀνάπαυσιν αὐτὸν κρινεῖς»³⁵. Ἡ πηγὴ ἡ ἐσφραγισμένη περὶ τῆς ὁποίας ὀμίλησε προφητικῶς τὸ Ἄσμα Ἀσμάτων διὰ τῆς ρήσεως: «πηγὴ κῆπου καὶ φρέαρ ὕδατος ζῶντος καὶ ροιζοῦντος ἀπὸ τοῦ Λιβάνου»³⁶ εἶναι αὐτὸς Οὗτος ὁ Σωτὴρ περὶ τοῦ Ὁποίου ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ Προφητάνακτος: «ὅτι παρὰ σοὶ πηγὴ ζωῆς»³⁷.

Ὁ προφήτης Σοφονίας εἶχε προφητεῦσαι περὶ τῶν Ἰουδαίων διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὡς νὰ ἀπεκάλυπτε ὁ Χριστὸς τὸν θεῖον λόγον εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ: «εἶπα· πλὴν φοβεῖσθέ με καὶ δέξασθε παιδείαν, καὶ οὐ μὴ ἐξολοθρευθῆτε ἐξ ὀφθαλμῶν αὐτῆς, πάντα ὅσα ἐξεδίκησα ἐπ' αὐτήν· ἐτοιμάζου, ὀρθρισον, ἔφθαρται πᾶσα ἡ ἐπιφυλλίς αὐτῶν»³⁸. Ὁ λόγος τοῦ προφήτου ἀναφέρεται εἰς τὰς Ἰουδαϊκὰς συναγωγὰς εἰς τὰς ὁποίας δὲν ὑπάρχει καρπὸς σωτηρίας οὔτε σκιὰ φύλλων. Ἰσχύει δὲ τοῦτο, διότι ἔχει κοπῆ ἡ ἄμπελος αὐτῶν, ἐφ' ὅσον οὗτοι ἀπέρριψαν ἐν τέλει τὴν πίστιν αὐτῶν εἰς τὸν Χριστὸν ὡς εἰς Θεόν. Ἡ προφητικὴ ρῆσις τοῦ Σοφονίου: «ἐτοιμάζου ὀρθρισον»³⁹ ἐρμηνεύεται ὑπὸ τοῦ ἀγίου πατρὸς ὡς προτροπὴ τοῦ Κυρίου εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ νὰ ὑποδεχθῶσιν τὴν Ἀνάστασίν Του κατὰ τὸ πρωτὶ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος.

(Συνεχίζεται)

30. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 173, 4-5, Ἄσμα 6, 11.

31. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 173, 5, Ἰω. 19, 41.

32. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 173, 7-8, Ἄσμα 4, 12.

33. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 173, 8-10, Μαθ. 27, 63-64.

34. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 173, 10-11, Μαθ. 27, 66.

35. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 173, 12-13, Ἰωβ 7, 18.

36. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 173, 13-14, Ἄσμα 4, 15.

37. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 173, 15, Ψαλμ. 35, 10.

38. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 173, 17-18, Σοφον. 3, 7.

39. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 173, 21, Σοφον., 3, 7.

Για τα παιδιά μας (1)

Το ποσοστό διαταραχών του λόγου στη χώρα μας ανέρχεται σε 6-8% σε παιδιά ηλικίας κάτω των έξι χρόνων και 5-6% στα παιδιά ηλικίας 6 έως 9 χρόνων. Αυτά τα στοιχεία προέκυψαν από πανελλήνια μελέτη που έγινε το 1992 από την Α' Παιδιατρική Κλινική του Πανεπιστημίου Αθηνών. Σε αντίστοιχη έρευνα που διεξήχθη από το τμήμα αναπτυξιακής παιδιατρικής του Παν/μίου Αθηνών σε δείγμα 1500 παιδιών βγήκε ότι το 60% των παιδιών που παρουσίαζαν προβλήματα λόγου είχαν σοβαρό οργανικό πρόβλημα.

Τα προβλήματα λόγου δεν είναι φαινόμενο της χώρας μας. Διεθνείς μελέτες έχουν δείξει ότι τα ποσοστά των παιδιών που αντιμετωπίζουν τέτοιου είδους δυσκολίες είναι τα ίδια. Η διαφορά είναι ότι στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες και τις ΗΠΑ τα προβλήματα αυτά διαγιγνώσκονται έγκαιρα και θεραπεύονται πριν γίνουν άρκετα σοβαρά.

Για τα παιδιά μας (2)

Πολύ συχνά τα παιδιά δεν διστάζουν να πουν διάφορα ψεματάκια είτε για να αποφύγουν κάποια τιμωρία είτε για να πετύχουν κάτι που διαφορετικά θα ήταν αδύνατον να το κατορθώσουν.

Πολλές φορές, όμως, πλάθουν φανταστικές ιστορίες για να προκαλέσουν το ενδιαφέρον, ιδιαίτερα όταν βρίσκονται σε άσχημη ψυχολογική κατάσταση και πιστεύουν ότι με αυτό τον τρόπο, επιτέλους θα κάνουν τους άλλους να ασχοληθούν μαζί τους.

Οί γονείς θα πρέπει να προσπαθήσουν να ανακαλύψουν το λόγο που κάνει το παιδί να λέει ψέματα. Εάν ένας από τους λόγους είναι να πετύχουν κάτι που θέλουν, καλό είναι να μην εκπληρωθεί ή επιθυμία τους με το ψέμα. Έτσι την επόμενη φορά δεν θα χρησιμοποιήσουν αυτήν την μέθοδο, αφού θα γνωρίζουν εκ των προτέρων ότι δεν θα έχει αποτέλεσμα.

Ένας κόσμος χωρίς τοξικά

Από τις ειδήσεις που ξαφνιάζουν: ένατο και πλέον κυβερνήσεις πήραν μιὰ πολὺ σημαντικὴ ἀπόφαση τὸν Ὀκτώβριο στὴν Οὐάσιγκτον. Δέχτηκαν γιὰ πρώτη φορὰ ὅτι ἡ ρύπανση τῶν θαλασσῶν ἀπὸ τοξικὲς οὐσίες, ἀποτελεῖ ἕνα οἰκουμενικὸ πρόβλημα, ἢ ἐπίλυση τοῦ ὁποῖου δὲν ἐπιδέχεται πλέον ὀλιγορῖα. Μέχρι σήμερα –παρὰ τὴ σοβαρότητά τους– τὸ πρόβλημα τῆς ρυπάνσεως τῶν θαλασσῶν ἀπὸ τοξικὲς οὐσίες ἐθεωροῦτο λίγο - πολὺ τοπικῆς κλίμακας καὶ πε-

ριορισμένης ἐμβέλειας. Ὅμως ἡ Διάσκεψη τῆς Οὐάσιγκτον γιὰ τὶς Χερσαῖες Πηγὲς Ρύπανσης –παρὰ τὶς δυσοίωνες προβλέψεις πρὶν τὴν ἔναρξή της– ἐστειλε ἕνα ἀκόμη ἠχηρὸ μήνυμα. Ζήτησε ἀπὸ τὶς κυβερνήσεις νὰ προχωρήσουν τὸ συντομότερο δυνατὸ σὲ μιὰ δεσμευτικὴ συμφωνία γιὰ τὴ δραστηρικὴ μείωση ἢ καὶ ἐξάλειψη τῶν πιὸ τοξικῶν οὐσιῶν, μὲ ἔμφαση στὴ λεγόμενη «Βρώμικη Δωδεκάδα» ποὺ περιλαμβάνει τὶς πιὸ ἐπικίνδυνες χλωρομενέες ἐνώσεις.

Προσοχή - Προσοχή

–Οἱ «μικρὲς» πυρηνικὲς δοκιμὲς τῆς Γαλλίας ἔχουν ἰσχύ μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν ἐκρηξὴ ποὺ ἰσοπέδωσε τὴ Χιροσίμα. Κάθε τέτοια δοκιμὴ στοιχίζει, κατὰ μέσο ὄρο, 4,8 δισεκατομμύρια δραχμὲς...

Κι αὐτό:

–Ἀπὸ τὸ 1975 ἡ Γαλλία ἔχει πραγματοποιήσει 136 ὑπόγειες πυρηνικὲς δοκιμὲς στὸ Νότιο Εἰρηνικὸ Ὠκεανό. Κατὰ τὴν προετοιμασία μιᾶς ἀπὸ αὐτές, ἡ πυρηνικὴ κεφαλὴ σφηνώθηκε στὴ γεώτρηση. Οἱ ὑπεύθυνοι τὴν πυροδότησαν παρ' ὅλα αὐτά, καθὼς εἶχαν ἐρθεῖ ἀξιωματοῦχοι ἀπὸ τὸ Παρίσι γιὰ νὰ παρακολουθήσουν τὴ δοκιμὴ. Τὰ τοιχώματα τῆς ἀτόλης ράγισαν ἀπὸ τὴν ἐκρηξὴ καὶ σημειώθηκε διαρροὴ ραδιενεργοῦ ὕλικου.

Κι αὐτό:

–Τὸ 1994 ἡ Γαλλία ξόδεψε σχεδὸν ἕνα τρισεκατομμύριο δραχμὲς γιὰ τὸ σύνολο τοῦ πυρηνικοῦ τῆς προγράμματος. Ἀπὸ αὐτὰ μόλις 2,5 δισεκατομμύρια χρησιμοποιήθηκαν γιὰ τὴν καταστροφὴ πυρηνικῶν κεφαλῶν ποὺ εἶχαν παροπλισθεῖ.

Κι αὐτό:

–Μέχρι σήμερα ἔχουν πραγματοποιηθεῖ τουλάχιστον 2.040 πυρηνικὲς δοκιμὲς ἀπὸ τὶς ΗΠΑ, τὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση, τὴ Βρετανία, τὴ Γαλλία καὶ τὴν Κίνα. Οἱ πέντε αὐτὲς δυνάμεις διαθέτουν συνολικὰ 17.474 πυρηνικὰ ὄπλα μὲ ἰσχύ 423.201 φορὲς τὴ βόμβα τῆς Χιροσίμα! Πέραν τῶν πέντε «μεγάλων» πυρηνικῶν δυνάμεων, ἀγνωστο ἀριθμὸ πυρηνικῶν ὄπλων διαθέτουν τὸ Ἰσραήλ, ἡ Ἰνδία καὶ τὸ Πακιστάν.

Κι αὐτό:

–Ἡ Συνθήκη «Μὴ Ἐξάπλωσης» ἀπέτυχε νὰ περιορίσει τὰ πυρηνικὰ ὄπλα καὶ τὸν ἀριθμὸ τῶν κρατῶν ποὺ τὰ διαθέτουν. Κατὰ παράβαση τῆς Συνθήκης, 520 πυρηνικὲς βόμβες ἔχουν «ξεχαστεῖ» σὲ μὴ πυρηνικὰ κράτη τῆς Εὐρώπης. Τουλάχιστον δέκα ἀπὸ αὐτὲς βρίσκονται στὴν Ἑλλάδα.

Μ. Μελ.